

EftisKompetens

Kvalitet, kompetens och sysselsättning
inom morgon- och eftermiddagsverksamheten

Monica Martens-Seppelin

EftisKompetens

Kvalitet, kompetens och sysselsättning
inom morgon- och eftermiddagsverksamheten

Monica Martens-Seppelin

BARNVÅRDSFÖRENINGEN
www.bvif.fi

fortbildningscentrum
practicum

folkhälsan

SVENSKA KULTUR
FONDEN

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

Hävkraft
från EU
2007-2013

Närings-, trafik- och
miljöcentralen

UTGIVARE

©Sydkustens landskapsförbund rf.
Georgsgatan 29 A 3
00100 Helsingfors
helsingfors@sydkusten.fi
www.sydkusten.fi
www.eftis.fi

LAYOUT

Iréne Poutanen

FOTON

Elise Hindström, Vivian Johansson,
Charlotta Lindroos, Monica Martens-Seppelin

TRYCK

Fram, Vasa, 2015

SYDKUSTEN
SYDKUSTENS LANDSKAPSFÖRBUND R.F.

INNEHÅLL

Förord	9
1. Bakgrund samt Sydkustens arbete för att utveckla morgon- och eftermiddagsverksamheten	10
2. Syfte och målsättning	12
2.1. Tillvägagångssätt, datainsamling	13
2.2. Projektets ledning	13
3. Eftis nationellt och i Svenskfinland	14
3.1. Eftisverksamhetens mål	14
3.2. Eftis i siffror	15
4. Modeller för eftisverksamheten i Svenskfinland	17
4.1. Modeller för organisationer	18
4.1.1. Folkhälsan Syd Ab	18
4.1.2. Barnavårdsföreningen i Finland rf	22
4.2. Modeller för kommuner	26
4.2.1. Åbo stad	26
4.2.2. Raseborgs stad	30
4.2.3. Borgå stad	34
4.2.4. Kyrkslätt kommun	38
4.2.5. Esbo stad	42
4.3. Modeller för enskilda eftisar	46
4.3.1. Case Finno eftis, Esbo	46
4.3.2. Case Vikinga eftis, Vasa	49
4.3.3. Case Kvarnbackens eftis, Borgå	51

5. Sammanfattning av de olika modellerna och utvecklingsbehov	53
5.1. Förvaltning och struktur	53
5.2. Ekonomi och avtal med producenter/kommuner	54
5.3. Deltagaravgifter och praxis kring avgifterna	55
5.4. Rekommendationer gällande gruppstorlek	56
5.5. Personalsituation, rekrytering och behörighet	57
5.6. Samarbete mellan eftis och skola	58
5.7. Utvärdering av verksamheten	59
5.8. Utveckling och framtidens morgon- och eftermiddagsverksamhet	59
6. Yrkesutbildning, behörighet och kompetens	61
6.1. Yrkesutbildning för eftisledare	61
6.2. Fortbildning av eftisledare	64
7. Sammanfattning	65
Källor	68
Bilagor:	
1. Personer som deltog i djupintervjuer	69
2. Kommuner som deltog i den elektroniska enkäten	70
3. Frågeformulär för elektronisk enkät	71
4. Frågeformulär för djupintervjuer	73

FÖRORD

Sydskustens landskapsförbund beviljades i februari 2014 ett understöd från europeiska socialfonden och Svenska kulturfonden för projektet "EftisKomptens - Kvalitet, kompetens och sysselsättning inom morgon- och eftermiddagsverksamheten". Under projektet samlades information för denna rapport, i vilken best practices och goda modeller för att skapa bättre arbetsförhållanden och höja yrkeskompetensen inom morgon- och eftermiddagsverksamheten presenteras. Projektet syftade till att stärka samarbetet mellan yrkesutbildningen och fortbildningen och fältet. Modeller för fungerande samarbetsnätverk med skolan och eftermiddagsverksamheten har även tagits fram. Projektet har haft medverkande från fem av Sydskustens medlemskommuner dvs. Raseborg, Åbo, Esbo, Borgå, och Kyrkslätt samt Practicum, Axxell, Folkhälsan Syd och Barnavårdsföreningen i Finland. Närings-, trafik- och miljöcentralen i Tavastland och Svenska Kulturfonden finansierade projektet.

Inom ramen för projektet har det gjorts 10 djupintervjuer med representanter för de deltagande kommunerna och organisationerna. Dessutom kunde samtliga ansvariga för morgon- och eftermiddagsverksamheten i de tvåspråkiga kommunerna besvara en elektronisk enkät med liknande frågor som i djupintervjuerna. På kurser för ledare och vid möten för ansvarspersoner har projektet och olika modeller för verksamheten diskuterats. I juni 2014 ordnades ett samarbetsmöte mellan kommunernas och organisationernas eftisansvariga samt utbildningsanordnare. Mötet som hölls på Practicum förde givande och konstruktiva diskussioner om bl.a. utveckling, behov och efterfrågan av yrkesutbildning och fortbildning för eftisledare i Nyland.

Projektet EftisKompetens avslutades i mars 2015 med ett seminarium i Helsingfors där projektets resultat offentliggjordes. Resultaten har sammanställts i denna rapport som även skickas ut till ansvariga tjänstemän och förtroendevalda inom

utbildningssektorn i kommunerna samt till producenter av morgon- och eftermiddagsverksamheten.

Rapporten är ett resultat av många sakkunnigas vilja att utveckla morgon- och eftermiddagsverksamheten. Jag vill tacka hela ledningsgruppen som arbetar för utveckling av den svenska eftisverksamheten och arbetsgruppen som jobbat med detta projekt. I arbetet medverkade även studerande Ellen Holmström som under sin praktiktid deltog i genomförandet av djupintervjuerna samt transkriberadet och sammanställningen av dem. Jag hoppas att rapporten ger en bild av hur verksamheten ser ut idag och ger verktyg för hur alla aktörer och berörda parter kan fortsätta att samarbeta och utveckla verksamheten för barnens bästa.

Monica Martens-Seppelin

Utvecklingschef,

Sydskustens landskapsförbund

Kontaktperson för de svensk- och tvåspråkiga kommunerna i Utbildningsstyrelsens utvecklingsnätverk för utveckling av morgon- och eftermiddagsverksamheten och klubbverksamheten

1.

Bakgrund samt Sydkustens arbete för att utveckla morgon- och eftermiddagsverksamheten

Lagstiftningen om morgon- och eftermiddagsverksamheten ("eftis" i denna rapport) är ett viktigt steg i samhällsutvecklingen då det gäller omsorgen om barnen. År 2000 startade Sydkustens landskapsförbund r.f. (i fortsättningen Sydkusten) ett Eftis-projekt. Initiativet till projektet togs för att väcka diskussion om vilka insatser och åtgärder som behövs för utvecklingen av eftermiddagsverksamheten i Svenskfinland. Samtidigt fördes samma diskussioner i landet över lag. Efter recessionen på 1990-talet väcktes oron över de små skolbarnens ensamma eftermiddagar då så gott som all klubbverksamhet i skolorna hade upphört. Det var bl.a. Eeva Ahtisaari och Lea Pulkkinen som startade en samhällsdebatt om detta. I regeringsprogrammet för Paavo Lipponens andra regering 1999 skrev man in en målsättning om att utvidga och utveckla eftermiddagsverksamheten för skolelever och år 2001 tillsatte undervisningsministeriet en arbetsgrupp för att utarbeta ett förslag på hur morgon- och eftermiddagsverksamheten skulle förverkligas. Detta ledde till att eftermiddagsverksamheten år 2004 fick en egen lag som skrevs in i Lagen om grundläggande utbildning. Sydkusten tog från början aktivt del av ärenden gällande morgon- och eftermiddagsverksamheten och bevakade de finlandssvenska barnens intressen i samband med lagberedningen. Inom förbundet har utvecklingsarbetet kring verksamheten har pågått sedan dess.

Utbildningsstyrelsen utsåg våren 2005 Sydkusten till representant i det svenskspråkiga nätverket inom det landsomfattande utvecklingsnätverk som bildats för att utveckla morgon- och eftermiddagsverksamheten nationellt och regionalt. Nätverket skall också stöda den lokala handledningen samt utveckla verksamhetens kvalitet. Tyngdpunkten i arbetet ligger i att förenhetliga verksamheten och skapa bättre samarbete mellan skola, eftis och hemmet. Sydkusten deltar i och med detta uppdrag tillsammans med Utbildningsstyrelsen som Svenskfinlands representant i utvecklingen av morgon- och eftermiddagsverksamheten i hela landet. Nätverkets uppgift är att bevaka de svenska intressena, sköta om den svenska kontakten och informationen till de tvåspråkiga kommunerna och de svenska verksamhetsplatserna, eftisarna, samt medverka i utvecklingsarbetet tillsammans med de övriga nätverken. Sydkustens landskapsförbund har inom nätverksarbetet synliggjort de språkliga aspekterna och behovet av en förvaltning som beaktar och sköter båda språkgruppernas behov och verksamhet. I Finland finns år 2015 omkring 250 svenskspråkiga eftisar i de svenska eller tvåspråkiga kommunerna. Från

och med 2008 omfattar utvecklingsarbetet även skolans klubbverksamhet, som genom extra statlig finansiering också utvidgats och utvecklats under de senaste åren.

Sydkusten har en egen ledningsgrupp för eftis- och klubbverksamheten. Den arbetar i samverkan med både finlandssvenska och finska organisationer som bedriver, bevakar och utvecklar morgon- och eftermiddagsverksamheten. Ledningsgruppen består av sakkunniga inom området och representerar Folkhälsan, Kyrkans central för det svenska arbetet, Utbildningsstyrelsen, Borgå stad, Marthaförbundet, Finlands svenska idrott, Förbundet Hem och Skola, Svenska Yrkesakademien, Prakticum och Sällskapet för medieföstran.

En profilhöjning av morgon- och eftermiddagsverksamheten som en stark finlandssvensk institution har varit och är ett av målen för detta arbete. Eftermiddagsverksamheten bör utvecklas till att mera målinriktat stöda den finlandssvenska skolans kulturbärande uppgift. Det är viktigt att ta tillvara de timmar, som utöver lektionstid, kan användas för att stöda barnen i modersmålet, ge

dem kulturtraditionerna, stärka vänskapsbanden till sina skolkamrater och ge trygghet och vuxenkontakt. I lagen krävs att olika språkgruppers behov skall beaktas när verksamheten ordnas. Enligt tradition har morgon- och eftermiddagsverksamheten ordnats på barnets skolspråk vilket är en förutsättning för att stöda skolans uppgift och det nödvändiga samarbetet mellan skola och eftermiddagsverksamheten.

Sydkustens landskapsförbund deltar i och arrangerar möten, seminarier och diskussioner gällande utveckling av morgon- och eftermiddagsverksamhet för skolelever. Regionala möten och kurser för både kommunala ansvarspersoner, beslutsfattare, koordinators och ledare inom morgon- och eftermiddagsverksamheten ordnas regelbundet varje termin i minst tre regioner (Österbotten, Åboland och Nyland). Dessutom ordnar Sydkusten i samarbete med kommunerna och övriga aktörer regionala och lokala temakurser och -träffar för ledare. Fortbildning och ständig uppdatering av yrkeskunskapen hos ledarna leder till en starkare yrkesidentitet och är en viktigt led i utvecklingsarbetet och profilhöjningen av verksamheten.

Information om det landsomfattande utvecklingsarbetet, aktuell yrkesutbildning, fortbildning, kurser, material och tips för verksamheten får samtliga eftisar per post ca fyra gånger per år i form av cirkuläret Eftis-info. Förutom Eftis-info

finns webbplatsen www.eftis.fi som en resurs för ledare, föräldrar, lärare, beslutsfattare och övriga som intresserar sig för verksamheten.

Som ett led i profilhöjningen och utvecklandet av verksamhetens kvalitet har Sydkustens landskapsförbund genomfört egna kartläggningar och därtill tagit del av och informerat om de årliga nationella kartläggningar och uppföljningar av verksamheten som gjorts. De kartläggningar som utförts av Sydkusten är följande: År 2000 gjordes en kartläggning av eftermiddagsverksamheten i Svenskfinland som inledning på det projekt som Sydkusten startade. År 2001 gjordes en undersökning av personalens arbete och arbetsvillkor. 2003 utfördes en kartläggning av personalens deltagande i fortbildning och kurser och år 2004 genomfördes en kartläggning av eftisverksamhet i Svenskfinland. I den senaste kartläggning som verkställdes 2010-2011 ville vi se hur verksamheten såg ut i såväl i jämförelse med kartläggningen från år 2004 som med verksamheten i hela landet. Vi fokuserade främst på personalen vid eftisarna, hurdana deras arbetsförhållanden är, vilken behörighetsgraden är och hur man ser på det egna jobbet och verksamheten i gruppen. Denna rapport är ytterligare ett led i detta utvecklingsarbete som vi hoppas ska höja statusen på såväl yrket som verksamheten samt skapa nya kompetenshöjande och åtgärder och projekt.

2.

Syfte och målsättning

Morgon- och eftermiddagsverksamheten har varit lagstadgad i tio års tid. Strukturer för verksamheten har formats och utvecklats i enlighet lagen och grunderna för verksamheten med de resurser, förutsättningar och behov som varje kommun har. Lagen och grunderna för verksamheten ger ändå ganska fria händer för kommunerna att ordna verksamheten. Lagstiftningen och grunderna har gett struktur och ramar för verksamheten men den har utformats på olika sätt i olika kommuner och delar av landet.

Rapporten vill visa på hur morgon- och eftermiddagsverksamheten idag arrangeras i olika kommuner och av olika organisationer. Förhållandena i Svenskfinland varierar eftersom vardagen i våra tvåspråkiga kommuner är väldigt olika. Detta gäller både språkförhållanden, storlek och ekonomiska förutsättningar. Det har framkommit ett behov av att få kännedom om olika modeller på hur verksamheten kan ordnas för att bättre kunna utveckla och organisera den egna verksamheten. Denna rapport tar fram skillnaderna och beskriver olika modeller för att ordna verksamheten, hur den är uppbyggd och hur den fungerar. Projektets EftisKompetens långsiktiga målsättning är att skapa bättre arbetsförhållanden och höja yrkeskompetensen inom morgon- och eftermiddagsverksamheten. Genom projektet och de möten och kurser som ordnats har samarbetet mellan yrkesutbildningen och fortbildningen och fältet stärkts. Projektet och rapporten EftisKompetens bidrar också till att utveckla fungerande samarbetsnätverk med skolan och eftermiddagsverksamheten.

2.1. TILLVÄGAGÅNGSSÄTT OCH DATAINSAMLING

Fem kommuner och två organisationer valdes ut att beskrivas i rapporten. De valdes ut på basen av regional spridning, befolkningsantal samt verksamhetens struktur. Dessutom beskrivs tre enstaka case för att konkretisera hur ett eftis fungerar och administreras i praktiken. Kommunerna som medverkar är Borgå, Esbo, Kyrkslätt, Raseborg och Åbo och organisationerna är Folkhälsan Syd samt Barnvårdsföreningen i Finland. De tre eftisar som finns med är Finno eftis i Esbo, Vikinga eftis i Vasa samt Kvarnbackens eftis i Borgå. Djupintervjuer gjordes med representanter för de medverkande kommunerna, organisationerna samt casena. Sammanlagt gjordes tio intervjuer. (se bilaga 1)

En elektronisk enkät sändes ut till alla de kommuners tjänstemän med ansvar för eftermiddagsverksamheten och som inte deltog i djupintervjuerna. På det sättet kunde en bättre och mera övergripande bild av verksamheten i Svenskfinland skapas eftersom enbart fem kommuner valdes att presenteras mera djupgående. Enkäten sändes ut till tjänstemän i 26 kommuner och besvarades av 13 (50 %). Frågorna i den elektroniska enkäten baserade sig på de frågor som ställdes vid djupintervjuerna för att en jämförelse och analys av alla svar skulle kunna göras.

Svar från sammanlagt 18 kommuner har granskats i rapporten vilket utgör 58% av de 31 kommunerna som hade möjlighet att delta. I dessa kommuner finns 123 eftisar av sammanlagt 244 svenskspråkiga eftisarna i Finland (50,4%).

I rapporten har vi även använt tidigare utvärderingar och kartläggningar som Sydkusten och Utbildningsstyrelsen gjort både nationellt och i Svenskfinland.

2.2. PROJEKTETS LEDNING

Projektet EftisKompetens har letts av en ledningsgrupp. Ledningsgruppen bestod av den ledningsgrupp för eftis- och klubbverksamheten som Sydkusten har administrerat sedan 2000. Dessutom har en mindre arbetsgrupp träffats några gånger för att planera projektets innehåll samt kommenterat arbetet med rapporten.

MEDLEMMAR I LEDNINGSGRUPPEN

Maarit Westerén,
Förbundet Hem och Skola (Ordförande)

Eva-Lotta Backman-Winqvist,
Finlands Svenska Idrott

Lena Granqvist/Noora Lohi,
Barnvårdsföreningen i Finland rf

Minna Lindberg/Sonja Hyvönen,
Utbildningsstyrelsen

Carina Kekäle, Yrkesakademin i Österbotten

Elise Hindström, Ungmarta, Marthaförbundet

Anne Lindholm, Borgå stad

Helena Pulkkinen, Folkhälsan Syd

Helena Sandberg/Maria Björkgren-Vikström,
Kyrkans central för det svenska arbetet

Isabella Holm, Sällskapet för mediefostran

Ida Lundell, Fortbildningscentrum Practicum

Monica Martens-Seppelin,
Sydkustens landskapsförbund

MEDLEMMAR I ARBETSGRUPPEN

Helena Pulkkinen, Folkhälsan Syd

Camilla Herlin, Finno skola

Annika Mickos, Kyrkslätt kommun

Noora Lohi, Barnvårdsföreningen i Finland rf

Anna Krokfors, Esbo stad

Ida Lundell, Fortbildningscentrum Practicum

Anne Lindholm, Borgå stad

Monica Martens-Seppelin,
Sydkustens landskapsförbund

3.

Eftis nationellt och i Svenskfinland

3.1. EFTISVERKSAMHETENS MÅL

Morgon- och eftermiddagsverksamheten blev lagstadgad och kommunerna kunde erhålla statsandelar för verksamheten år 2004 vilket svarade på behovet av ledd och övervakad verksamhet på eftermiddagen för de yngsta skolbarnen. I grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamheten fastställs verksamhetens mål och centrala innehåll. Grunderna är en föreskrift enligt vilken morgon- och eftermiddagsverksamheten enligt kapitel 8 a i lagen om grundläggande utbildning skall anordnas. De första grunderna togs i bruk år 2004 men förnyades år 2011.

Målet med morgon- och eftermiddagsverksamheten för skolelever är att

- stödja hemmets och skolans fostrande arbete samt barnens känslomässiga utveckling och etiska tillväxt.
- främja barnens välmående och jämlikhet i samhället samt förebygga utslagning och öka delaktigheten.
- erbjuda barnen mångsidiga möjligheter att delta i ledd och stimulerande verksamhet samt koppla av i lugn miljö under till syn av en lämplig yrkeskunnig person.

Morgon- och eftermiddagsverksamhet är enligt lagen om grundläggande utbildning avsedd för elever i årskurs 1 och 2 samt för elever i övriga årskurser som tagits in eller förts över till specialundervisning.

Kommunerna ansvarar för samordningen av verksamheten. Kommunen kan anordna verksamheten själv eller tillsammans med andra kommuner, eller köpa tjänsten av en annan offentlig eller privat serviceproducent. Kommunen kan även betala understöd till serviceproducenten. En kommun kan också anordna verksamheten på båda föregående nämnda sätt samtidigt. Kommunerna är dock inte förpliktade att erbjuda verksamheten.

Kommuner som ordnar morgon- och eftermiddagsverksamhet enligt lagen om grundläggande utbildning beviljas statsandelar för verksamheten. Verksamheten ska omfatta antingen 570 eller 760 timmar per läsår, i genomsnitt 3 eller 4 timmar per dag per elev som deltar i verksamheten. Kommunerna kan uppbära rimliga avgifter (60–80 €/månad) av dem som deltar. Verksamheten kan ordnas under vardagar, i regel mellan kl. 7.00 och 17.00. Det är frivilligt för barnen att delta i verksamheten.

Kommunen ska anta en verksamhetsplan för morgon- och eftermiddagsverksamheten. Verksamheten ska planeras i samråd med hemmen och skolorna, de olika förvaltningarna och producenterna som ordnar verksamheten. Skolans klubbverksamhet och grundläggande konstundervisning kan vara en del av barnets morgon- och eftermiddagsverksamhet.

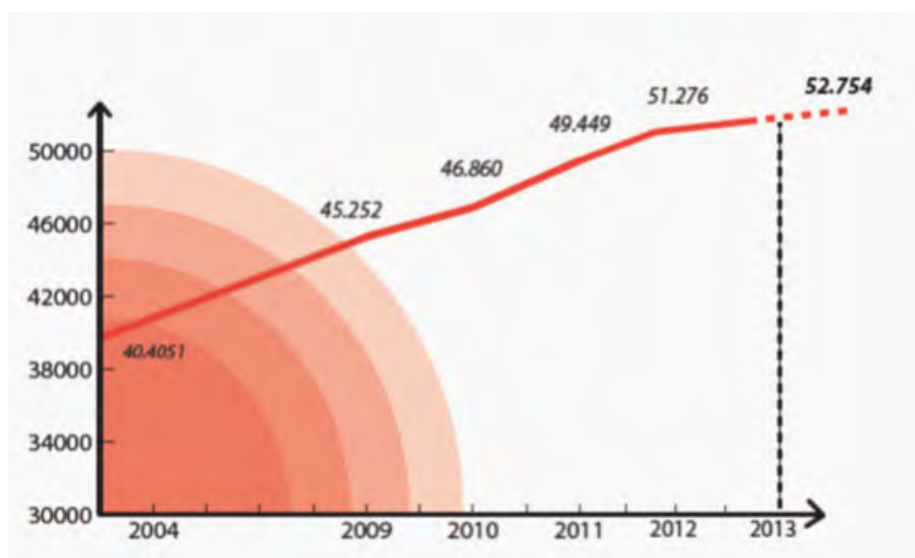

Bild 1.
Utvecklingen av antalet barn i eftisverksamheten 2004-2014

3.2. EFTIS I SIFFROR

Enligt de senaste nationella statistikuppgifterna som samlades in i september 2014 går sammanlagt 52 754 barn i eftis i Finland vilket är 54,7 % av alla barn i åk 1 och 29,4% av barnen i åk 2. När lagen trädde i kraft år 2004 deltog 43,3% av ettorna i verksamheten. Barn som har beslut om särskilt stöd har rätt till eftermiddagsverksamhet under hela den grundläggande utbildningen (åk 1-9). År 2014 deltog 2 186 av dessa barn (6,8%) i verksamheten. Mängden barn som deltar i den lagstadgade verksamheten har stadigt ökat både i antal och andel men omfattningen i Finland är ännu relativt liten i jämförelse med alla övriga nordiska länder där i omkring 80% alla barn i åk 1-2 deltar i verksamheten.

Idag är det endast fyra kommuner av 299 kommuner som inte ordnar lagstadgad morgon- och eftermiddagsverksamhet och erhåller statandelar för verksamheten. År 2004 deltog ca 90% av kommunerna, idag är andelen 99%. I de kommuner som inte ordnar verksamhet bor sammanlagt endast ca 150 barn som går i åk 1-2. Kommunen kan enligt lag anordna verksamheten själv, köpa tjänsten av en annan offentlig eller privat serviceproducent eller betala understöd till serviceproducenten. 69% av kommunerna i Finland ordnar

verksamhet i egen regi, 7% köper tjänsterna och 24% av kommunerna betalar understöd till serviceproducenterna. Kommunerna kan också Samtliga svensk- och tvåspråkiga kommuner har ordnad morgon- och eftermiddagsverksamhet.

Det finns variationer mellan kommunerna i hur stor andel av ettorna och tvåorna som deltar i verksamheten. Kommuner där över 70% av alla ettor deltar i verksamheten är bl.a. Esbo, Ingå, Grankulla, Vasa, Kimitoön och Helsingfors. I Svenskfinland är andelen på många orter ännu högre. Enligt en kartläggning som Yle gjorde år 2013 deltar ca 65% av alla barn i åk 1-2 i eftisverksamheten i Svenskfinland men variationerna mellan kommunerna är ganska stora. Som exempel kan nämnas Helsingfors stad där 95% av barnen i åk 1 och 85% av barnen i åk 2 deltar i verksamheten läsåret 2014-2015.

I Svenskfinland finns idag 244 eftisar. Av dessa finns 114 i Nyland, 94 i Österbotten, 21 i Åboland samt 13 i övriga Finland. Verksamheten i Svenskfinland har av tradition ordnats av tredje sektorn och det finns aktörer som bedrivit eftisverksamhet i snart 50 år. Enligt en kartläggning som Sydkusten gjorde år 2011 ordnas 45 % av verksamheten av kommunerna och 65 % av privata producenter.

Antalet eftisar har hållits stabilt under de senaste 10 åren trots att antalet skolor har minskat. Detta beror på att både antalet och andelen barn som deltar i eftis hela tiden stiger och det grundas nya eftisar eller grupper i större skolor.

Folkhälsan och församlingarna har traditionellt haft en stark roll som upprätthållare av morgon- och eftermiddagsverksamheten i Svenskfinland och denna starka roll har bestått. Även mindre lokala föreningar förekommer som upprätthållare av verksamheten men dessa har minskat under de senaste åren. Trenden har de senaste åren varit att kommunerna eller de stora serviceproducenterna tar över verksamhet av de mindre föreningarna. Även församlingarna har på vissa håll avslutat sin eftisverksamhet. I jämförelse mellan regionerna är skillnaderna stora beträffande vem som upprätthåller och producerar eftisverksamheten. I Österbotten är det oftast kommunen som själv ordnar verksamheten. Ca 70% av de österbottiska eftisarna är kommunala. Folkhälsan är stark i huvudstadsregionen och i Åboland, med ca 1/3 av all verksamhet, men förekommer t.ex. inte alls som eftisproducenter i östra Nyland eller västra Nyland. I östra och västra Nyland är föreningarna i

klar majoritet. Församlingarna bedriver eftisverksamhet i alla regioner, men allra mest i västra Nyland och huvudstadsregionen.

De årliga uppskattade kostnaderna som används vid beräkningen av statsandelar för den grundläggande utbildningen är enligt Utbildningsstyrelsen 7 871 €/barn. De årliga kostnaderna för morgon- och eftermiddagsverksamheten är i medeltal 1 957 €/elev. Det har visat sig att kostnaderna för verksamheten varierar stort från kommun till kommun och att det är svårt att jämföra faktiska kostnader p.g.a. olika förfaringsätt och beräkningsgrunder i olika kommuner. I en del kommuner räknas t.ex. hyror och övriga kostnader för utrymmen samt övriga interna kostnader med, medan andra kommuner inte räknar med dessa.

Eftisar enligt region och upprätthållare

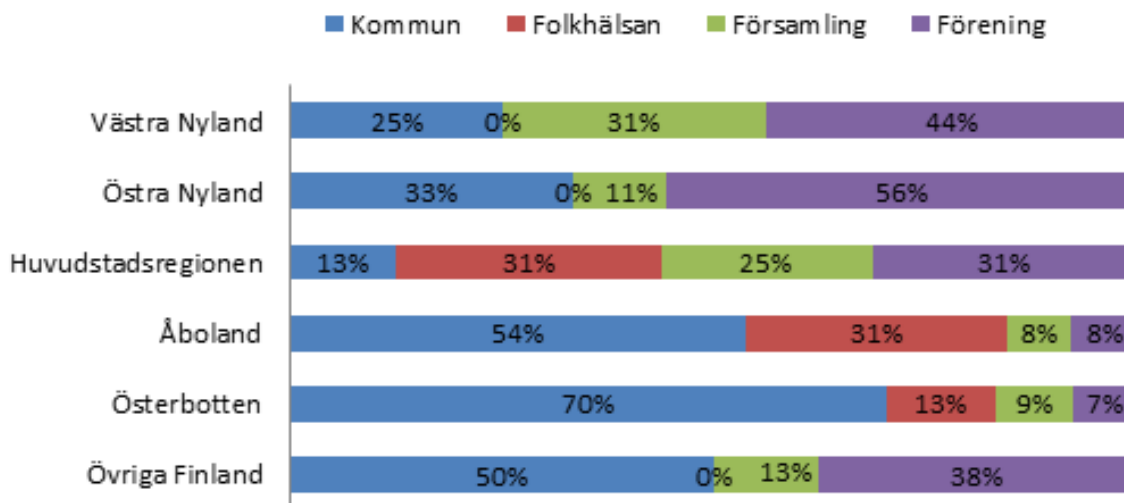

Bild 2. Regional fördelning enligt upprätthållare av verksamheten i Svenskfinland 2011 på basen av antalet anställda.

4.

Modeller för eftisverksamheten i Svenskfinland

I detta kapitel beskrivs olika modeller och exempel på hur eftisverksamheten är uppbyggd i Svenskfinland. Först presenteras två organisationer som producerar eftisverksamhet i huvudstadsregionen. I följande kapitel beskrivs fem olika kommuners eftisverksamhet och till sist presenteras hur tre enskilda eftisar fungerar och administreras.

MODELLER FÖR ORGANISATIONER

Folkhälsan Syd Ab
Barnvårdsföreningen i Finland rf

MODELLER FÖR KOMMUNER

Åbo stad
Raseborgs stad
Borgå stad
Kyrkslätt kommun
Esbo stad

MODELLER FÖR ENSKILDA EFTISAR

Case Finno eftis, Esbo
Case Vikinga eftis, Vasa
Case Kvarnbackens eftis, Borgå

4.1.1. FOLKHÄLSAN SYD AB

Intervjuad: Helena Pulkkinen, Enhetsansvarig för morgon- och eftermiddagsverksamheten

Antal enheter / eftisar: 19

ANTAL SVENSKSPRÅKIGA BARN I MORGON- OCH EFTERMIDDAGSVERKSAMHETEN Folkhälsan Syd / Huvudstadsregionen 2014-2015

SAMMANLAGT	HELSINGFORS	ESBO	GRANKULLA	VANDA
711	ca 270	ca 330	68	43

Barn med beslut om särskilt stöd: 3

STRUKTUR OCH ADMINISTRATION

Folkhälsan Syd Ab handhar serviceproduktion av eftisverksamhet i södra Finland. Merparten av servicen köps genom offentlig upphandling av kommunerna.

Bolaget har en omfattande verksamhet inom äldreomsorgen genom det nätverk av Folkhälsan hus som finns i regionerna. Folkhälsan Syd har också en omfattande verksamhet inom barnsektorn med daghem, eftermiddagsverksamhet, sommarläger samt barnskyddsenheter. Bland de medicinska verksamheterna finns bl.a mottagningen för barn, unga och familjer samt mottagningen för unga och unga vuxna. För personer med funktionshinder finns även ett korttidshem samt ett serviceboende. Bolaget ägs i sin helhet av Samfundet Folkhälsan. Folkhälsan Syds målsättning är att producera en högklassig service som bidrar till hälsa och livskvalitet. Verksamhetsenheter finns i Raseborg, Åbo, Lundo, S:t Karins, Pargas, Helsingfors, Esbo, Grankulla, Kyrkslätt, Vanda, Kervo, Träskända, Lahtis och i Hyvinge.

Folkhälsan har långa anor i att ordna eftermiddagsverksamhet och är idag den största enskilda producenten av eftisverksamhet på svenska efter kommunerna. Folkhälsans olika enheter, både bolag och föreningar är upprätthållare av verksamhet i hela Svenskfinland. En lång erfarenhet och ett målinriktat arbete där kvaliteten prioriteras högt ger verksamheten en stabil grund att stå på. Inom Folkhälsan Syd administreras eftermid-

dagsverksamheten under barn och familjeverksamheten. Hit hör även dagvården. Chefen för småbarnsfostran leder den pedagogiska verksamheten i sin helhet i hela södra Finland medan enhetsansvariga Helena Pulkkinen leder eftisverksamheten i huvudstadsregionen. Pulkkinen är förman för eftisledarna i de eftisar som finns i Helsingfors, Esbo, Grankulla och Vanda. Folkhälsan Syd har också eftisar i Kyrkslätt, Hyvinge, Lahtis och Träskända men dessa finns i daghemmets lokalteter och har därmed daghemsföreståndaren som förman. I eftisteamet finns också en pedagogisk utvecklare och en koordinator. I Åboland är eftisverksamheten uppbyggd så att varje enhet har en egen ansvarsperson som är enhetsansvarig för i frågavarande eftis.

Folkhälsan Syd utvärderar sin eftisverksamhet regelbundet. En egen utvärdering som riktar sig till vårdnadshavarna görs i alla enheter årligen i november-december. Resultaten delges kommunerna och vårdnadshavarna. Utgående från resultatet utvecklas verksamheten.

Folkhälsan Syd utvärderar sin eftisverksamhet regelbundet. En egen utvärdering som riktar sig till vårdnadshavarna görs i alla enheter årligen i november-december. Resultaten delges kommunerna och vårdnadshavarna. Utgående från resultatet utvecklas verksamheten.

EKONOMI SAMT AVTAL MED KOMMUNERNA

Folkhälsan Syd samarbetar med flera kommuner och alla har egna system och avtalsmodeller. I regel görs avtalen för ett till tre år åt gången. Helsingfors stads understöd söks årligen men serviceavtal görs för två år. Staden diskuterar enskilt med alla sina serviceproducenter varje höst och då diskuteras också framtiden och fortsättningen och det ges möjlighet till olika utvecklingsförslag. Grankulla stad konkurrensutsätter all eftisverksamhet med jämna mellanrum. Esbo stads understöd ansöks också årligen men serviceavtal görs på tre år.

Kommunernas förfarande och de sätt på vilket de räknar ut bidraget till producenterna varierar. Helsingfors betalar ut stöd per barn och Esbo betalar understöd per grupp på 15 barn. Är det över 15 barn blir det två grupper och då krävs också minst två anställda. Oberoende av hur understödet är uträknat så är slutsumman som Folkhälsan erhåller från kommunerna ganska lika. Ett bra och fungerande samarbete med kommunerna har skapats och det känns som om alla parter är nöjda och har förtroende för varandra, trots att det förs förhandlingar varje år.

Den tid under vilken barnen vistas på eftis varierar stort mellan eftisarna. I vissa eftisar är nästan alla på plats fram till stängningsdags kl. 17 medan i andra eftisar går de flesta barn hem senast kl. 16. Detta påverkar förstås också både lönekostnaderna och deltagaravgifterna. Behovet av platser varierar från år till år. Läsåret 2014-2015 är det t.ex. färre ansökningar totalt i Esbo medan antalet ökat i Helsingfors i jämförelse med året innan.

DELTAGARAVGIFTER OCH PRAXIS KRING AVGIFTERNA

Folkhälsan Syd följer de avgifter som kommunerna har slagit fast och som alla producenter följer. I huvudstadsregionen gäller följande avgifter:

ESBO		
Eftis till kl. 15.00		60 €/månad
Eftis till kl. 17.00		120 €/månad
HELSINGFORS		
Eftis till kl. 16.00		80 €/månad
Eftis till kl. 17.00		100 €/månad
VANDA		
Eftis till kl 16.00		80 €/månad
Eftis till kl 17.00		110€/månad
GRANKULLA		
Eftis till kl 16.00		80 €/månad
Eftis till kl 17.00		120€/månad

Folkhälsan sköter faktureringen av deltagaravgifterna. Om en avgift är obetald skickas det ut en påminnelse. Om den ännu efter påminnelsen inte betalas sköts ärendet av inkassobyrån. Kommunerna kan bevilja sänkning eller befrielse från avgift och kommunen kan kompensera bortfallet av avgifter där familjer t.ex. har beslut om utkomststöd. Kompensationen betalas till serviceproducenten i form av kompensationsbidrag. Folkhälsan kan i enstaka fall göra avtal med familjer som inte faller inom ramen för den lagstadgade verksamheten (t.ex. barn i åk 3 eller äldre). Dessa familjer har en annan överenskommen avgift.

Folkhälsan försöker följa en rekommendation för gruppstorleken på 13 barn per ledare. Gruppstorleken har stegvis höjts under de senaste åren p.g.a. att fler barn kommit med i verksamheten och kommunerna kräver mera kostnadseffektivitet. I Esbo betalas t.ex. understödet ut för en gruppstorlek på 15 barn/ledare emedan gruppstorleken i Helsingfors är ungefär 13 barn/ledare.

PERSONALSITUATION, REKRYTERING OCH ARBETSFÖRHÅLLANDEN

Antal ledare: 65 ledare
Andel behöriga: 35%

Rekryteringen av ledare är en stor process varje år eftersom det finns så många anställda och omsättningen varierar. Årligen byts ca 15-20% av eftispersonalen. Folkhälsan har en personalpool som sköter en stor del av rekryteringsarbetet och rekryterar personal även till övriga verksamhetsområden inom bolaget. Enhetsansvariga gör dock intervjuer och fattar beslut om anställningarna tillsammans med sin förman. En del av de anställda är unga som håller mellanår i studierna och således är kortsiktigt anställda p.g.a. av kommande studier. Det har dock under de senaste åren blivit lättare än tidigare att hitta motiverad och engagerad personal.

28 personer av eftispersonalen är fastanställda. I deras arbetskontrakt ingår dock att de är permitterade utan lön under sommaren och under de längre skolloven. Årligen i augusti förs samarbetsförhandlingar med eftispersonalen om de lovdagar de blir permitterade. Till en del kan Folkhälsan erbjuda jobb under sommaren på de sommarklubbar som ordnas några veckor under sommarlovet i juni och augusti eller på olika sommarläger som ordnas i Folkhälsans regi. Sex personer arbetar också som skolgångsbiträden och har på så sätt heltidsarbete. De som inte är fastanställda har ett kontrakt från augusti till sista maj. En del av personalen har egna företag inom olika branscher som de sköter vid sidan av eftisledarjobbet. Många har valt eftisledaryrket för att ett deltidsarbete passar i den livs- eller arbetssituation de befinner sig i. En del jobbar också med andra uppgifter inom Folkhälsan, främst inom äldreomsorgen på förmiddagar och veckoslut. De som är fastanställda är enligt Pulkkinen nöjda med sin arbetssituation och har valt att ha det såhär. Men många unga som söker arbete vill nog helst ha ett heltidsarbete.

Under sommaren finns det en del sommarklubbar som ordnas i form av heldagsverksamhet och den populäraste är simstadionklubben. Det är en sommarklubb som hålls vardagar kl 9-16 under tre veckor i juni. Barnen får simundervisning varje dag från ca 9-13. Ca 50 barn brukar delta i den verksamheten varje sommar. Sommarverksamhet ordnas på totalt tre ställen under juni månad och en vecka i augusti. (Esbo, Grankulla och Helsingfors). Till dessa anställs i första hand eftisledare som vill jobba under sommaren.

Andelen behöriga av samtliga ledare är 35 %. Sju av ledarna studerar som bäst på Prakticum för att få yrkesexamen för ledare för skolgång och morgon- och eftermiddagsverksamhet. De som är behöriga får en högre lön än en icke-behörig. Den ansvariga ledaren önskas ha en utbildning inom området.

FORTBILDNING OCH HANDLEDNING AV LEDARE

Folkhälsan gör upp en fortbildningsplan för varje läsår, oftast utgående från ett särskilt tema. Ledarna har möjlighet att delta i både intern och extern fortbildning inom ramen för planen. Under läsåret 2013-2014 var temat miljö och natur. Då ordnade och rekommenderade man kurser med det temat. Varje höst, veckan innan skolan börjar, ordnas tre startdagar där alla ledare deltar. Det betyder att alla börjar jobba ca tre till fyra dagar innan skolstarten. Också under höstlovet ordnas fortbildning med något aktuellt tema kombinerat med en kurs i första hjälpen. Det betyder att ledarna har arbetstid under höstlovet och behöver inte vara lediga utan lön.

Det ordnas årligen både en första hjälpen kurs för nybörjare och en fortsättningskurs i vilken alla deltar. Utbildaren i första hjälpen finns inom Folkhälsan och största delen av startdagarna och introduktionsdagarna består av föreläsningar av sakkunniga och anställda inom Folkhälsan. Det ordnas en introduktionsdag för nyanställda i juni under vilken personen får bekanta sig med organisationen och yrket och höra vad arbetet som eftisledare innebär. Man satsar mycket på att det första mötet med både lärare, barn och föräldrar blir positivt, eftersom det underlättar arbetet i fortsättningen.

Folkhälsan värnar om personalens välmående och erbjuder många personalförmåner som inte finns på en liten arbetsplats, t.ex. utökad arbetsplats-hälsovård. Detta värdesätts och uppskattas bland personalen.

Personalen har möjlighet att få handledning av sakkunniga inom flera olika områden i organisationen. Som exempel kan nämnas första hjälpen, hygienpass, språkstöd, motion- och rörelse, genuspedagogik, hälsofrämjande arbete, mobbningsförebyggande arbete, mm. Språkstödspersoner eller andra sakkunniga kan t.ex. besöka eftiset fem gånger och jobba med barnen och samtidigt handleda personalen. Det kan också handla om kortare handledning och konsultation. Inom eftisteamet finns en pedagogisk utvecklare som stöder utvecklingsarbetet och handleder eftispersonalen på enheten.

SAMARBETET MELLAN EFTIS OCH SKOLA

Samarbetet med skolan är en av de största utmaningarna i eftisarna. Det finns stora variationer i hur kommunikationen och samarbetet fungerar. I vissa skolor finns det ett system för samarbete och regelbundna möten men inte i alla. Det gäller att vara tillmötesgående från båda hållen. I de skolor i vilka Folkhälsan har verksamhet tar ledarna del av skolans befintliga mobbningsplan, säkerhets- och räddningsplan och utrymningsplan. Utgående från och i enlighet med skolans planer byggs egna planer upp enligt Folkhälsans egen modell.

Att jobba som eftisledare är ett relativt nytt yrke i vårt samhälle och det behövs ständig fortbildning om yrkesidentiteten, vad det innebär att jobba som eftisledare och vad verksamheten skall innehålla. En grundutbildning för eftisledare finns inte idag utan man kan bli behörig från flera olika examina, på gott och ont. Man kan specialisera sig i yrket genom att avlägga en yrkesexamen, men utbildningen sker oftast på kvällstid eller veckoslut vid sidan av arbetet. Detta är tungt och påfrestande och de studerande klarar kanske inte av att prestera enligt sin bästa förmåga. Det som också behövs i det dagliga arbetet är pedagogiska kunskaper och kunskaper i barns utveckling.

UTVECKLING OCH FRAMTIDENS MORGON- OCH EFTERMIDDAGSVERKSAMHET

Det har skett stora förändringar på tio år, mot det bättre. För att utveckla verksamheten krävs ett engagemang och ansvarstagande från alla parter. Det gäller såväl från statlig och kommunal nivå till alla producenter, skolan, rektorn och eftisledarna. Det behövs olika aktörer precis som det är idag, men tydligare strukturer. En bättre förståelse och en positivare attityd till både verksamheten och yrket är något som förhoppningsvis är verklighet inom kort.

4.1.2. BARNVÅRDSFÖRENINGEN I FINLAND RF

Intervjuad: Noora Lohi, chef för småbarnsfostran

Antal enheter / eftisar: 4

ANTAL SVENSKSPRÅKIGA BARN I MORGON- OCH EFTERMIDDAGSVERKSAMHETEN
Barnvårdsföreningen 2014-2015

SAMMANLAGT	ÅRSKURS 1	ÅRSKURS 2
106	36	70

Barn med beslut om särskilt stöd i årskurs 1-2: 4

STRUKTUR OCH ADMINISTRATION

Barnvårdsföreningen i Finland r.f. (i fortsättningen BF) är en icke-vinstbringande organisation som erbjuder professionell service. Föreningen grundades 1893 och är Finlands äldsta barnskyddsorganisation. Arbetet omfattar barnskydd, barndagvård, eftermiddagsverksamhet, arbete med familjer, habilitering samt information och utbildning inom social- och hälsovårdssektorn. Verksamheten riktar sig till svensk- och finskspråkiga barnfamiljer, barn och unga, samt till personal inom vårdsektorn. Bl.a. ADHD-center, Familjelinjen, Tölö barnhem upprätthålls av Barnvårdsföreningen. Föreningen har 120 fastanställda och verksamheten bedrivs främst i huvudstadsregionen och Västra Nyland.

Barnvårdsföreningen har 16 enheter. Chef för småbarnsfostran är Noora Lohi. Hon ansvarar för småbarnsfostran i organisationens sex daghem och fyra eftisar och hon verkar som förman för alla anställda i daghemmen och eftisarna. Varje eftis har en ansvarig ledare som är förman för sin egen arbetsgrupp. Samtliga eftisar finns i Helsingfors. Verksamhetsledaren är Lohis förman och föreningen har en styrelse som fattar de större besluten inom föreningen.

Det varierar periodvis hur mycket av Lohis arbetstid som omfattar eftisverksamheten. Vid

eftisstarten, då det är som mest jobb, handlar det om ca 40 % av arbetstiden, men under de lugnare perioderna handlar det uppskattningsvis om 25-30 %. De enskilda eftisarnas verksamheten diskuteras och går igenom med de ansvariga eftisledarna som står för själva planeringen. Möten med de ansvariga ledarna hålls ungefär en gång i månaden. Introduktionen till arbetet med nya ansvariga ledare är också viktig och tar en hel del tid i anspråk.

Det finns skild ekonomipersonal som sköter bokföring, löneräkning och fakturering m.m.

Barnvårdsföreningen utvärderar sin eftisverksamhet regelbundet. En egen utvärdering som riktar sig till vårdnadshavarna görs i alla enheter årligen i november-december. Resultaten delges kommunerna och vårdnadshavarna. Utgående från resultatet utvecklas verksamheten.

EKONOMI SAMT AVTAL MED KOMMUNERNA

Helsingfors stads understöd för morgon- och eftermiddagsverksamhet ansöks av serviceproducenterna varje vår. Avtal med producenterna gör staden för två år i taget. Helsingfors stad diskuterar enskilt med alla sina serviceproducenter varje höst och då diskuteras också framtiden och

fortsättningen och det ges möjlighet till olika utvecklingsförslag. Det som dock är ett orosmoment är det ekonomiska läget, eftersom Helsingfors stad redan hösten 2014 meddelade att de inte kommer att kunna erbjuda eftisverksamhet i lika stor utsträckning för tvåor läsåret 2015-2016.

Understöd ges både per barn och per grupp. Stödet per barn är 1100 €/år och gruppunderstödet är ca 3000 €/år. Dessutom erhålls en extra summa på 1000 €/år för varje barn med särskilda behov. Bidraget räcker dock inte till att anställa assistent åt barnet. Ett betydande ekonomiskt bidrag för verksamheten erhålls av Stiftelsen Brita Maria Renlunds minne. Samtliga eftisar finns i skolornas utrymmen och BF behöver inte betala hyra för dessa. Om de skulle vara tvungna att betala för utrymmena så skulle verksamheten antagligen inte kunna fortsätta. Det varierar från skola till skola om eftisverksamheten har egna utrymmen till sitt förfogande eller om eftiset måste vara i utrymmen som råkar vara ledigt (klassrum, bibliotek, gymnastiksal, datasal, osv)

Orsaken till att en så stor andel av eftisbarnen i BF:s verksamhet är från åk 2 är att det i Drumsö eftis, BF:s största eftis, finns en tradition att ettorna går i församlingens eftis medan tvåorna går i BF:s eftis. Helsingfors stad har nyligen tagit ställning till detta och anser att föräldrarna ska få välja eftis själva, vilket innebär att det i fortsättningen antagligen kommer att se annorlunda ut.

DELTAGARAVGIFTER OCH PRAXIS KRING AVGIFTERNA

Eftis till kl 16.00	80 €/månad
Eftis till kl 17.00	100 €/månad

(följer Helsingfors stads avgifter som är samma för alla)

BF fakturerar familjerna för deltagaravgifterna. Ekonomiassistenten följer upp ifall avgifter blir obetalda. Om en avgift inte betalas skickas det ut en påminnelse efter ca en månad. Om avgiften ännu lämnas obetald så brukar ekonomiassistenten ringa eller e-posta för att reda ut vad det beror på vilket oftast brukar leda till att räkningen betalas. Efter detta anlitas en inkassobyrå. Helsingfors stad kan bevilja sänkning eller befrielse från avgift och ibland framgår det att familjen är berättigad till stöd. Då hjälper BF familjen att fylla i de papper som behövs till staden. Också på föräldramöten informeras om möjligheten till kompensation eller befrielse från avgiften. Uppsägningstiden för en plats är en kalendermånad. En del barn i åk 2 slutar på eftis under vårterminen. Eftersom avtalen om understöden från staden görs i september enligt barnmängden då, så innebär det att endast föräldrarnas avgifter som faller bort då någon säger upp en plats.

BF har i vissa fall gjort egna avtal med familjer som ansökt om plats för sent och därför inte erhållit plats via Helsingfors stad. För dessa finns det ibland plats men de har en högre specialavgift eftersom inget bidrag erhålls för dessa barn.

PERSONALSITUATION, REKRYTERING OCH ARBETSFÖRHÅLLANDEN

Antal ledare: 10
Andel behöriga: 60%

De ansvariga ledarna har en arbetstid på 30 timmar/vecka vilket ger tid också till planering, kontakt med föräldrar och samarbete med skolan. De andra ledarna jobbar 20-25 h/vecka beroende på eftis. En i personalen jobbar också som skolgångsbiträde, men hon i första hand eftisledare och anpassar timmarna i skolan enligt eftisets behov. Det kan vara tungt att kombinera dessa jobb eftersom dagarna blir långa och det kan vara svårt att hinna ta pauser. En av ledarna är stationerad på ett av eftisarna, men hoppar in på de andra eftisarna då någon av ledarna är sjuk eller borta. I regel har BF högst 13 barn/vuxen.

Det är svårt att få behörig och långvarig personal till eftisverksamheten. Läsåret 2014-2015 såg bra ut i juni men i augusti visade det sig att flera av de nyanställda hade hittat andra jobb och fyra nya eftisledare måste rekryteras. Alla ansvariga ledare är behöriga. På hösten är det många nyblivna studenter och unga som ska inleda sin värnplikt i januari som söker arbete, men dessa saknar behörighet. Omsättningen är ganska stor varje år, men en del av personalen är stadgivarande och har jobbat många år. De behöriga som vill ha fast anställning får det, men de obehöriga anställs bara för ett läsår i taget (augusti till slutet av maj). De anställda är permitterade under loven, men i vissa fall har eftisledarna kunnat jobba i daghemmen under sommaren. Vid ett eftis ordnas även sommarverksamhet som möjliggör jobb för en del av ledarna några veckor under skolans sommarlov.

FORTBILDNING OCH HANDLEDNING AV PERSONALEN

Förutom regelbundna möten med de ansvariga ledarna en gång i månaden ordnas en intern fortbildningsdag under en höstlovstag varje år. Det har varit diskussion om att införa en fortbildningsdag också på våren. Utbildning i första hjälpen ordnas också regelbundet för att alla skall vara uppdaterade med sina kunskaper. Tema för fortbildningen under höstlovet 2014 var BF:s värdegrund och arbetsskyddsfrågor.

Barnvårdsföreningens satsar speciellt mycket på en bra personalpolitik och hela personalens välbefinnande. Arbetstagarna har en del personalförmåner som kanske inte finns på alla arbetsplatser, t.ex. utökad arbetsplatshälsovård. BF försöker också erbjuda jobb under sommaren och skolans lovtider för den som vill jobba då. Det är viktigt att arbetstagarna ska känna sig delaktiga och viktiga för hela föreningens verksamhet och veta att administrationen och förmännen bryr sig om deras arbete. Föreningen ordnar många gemensamma evenemang och program där alla kan delta, t.ex. julfester och andra personaldagar.

En god start och introduktion är viktig. Nya arbetstagare introduceras väl i sina uppgifter för att få dem att känna sig uppskattade redan från början. Det är också viktigt att stöda och handleda personalen när det behövs. Det gäller att ta deras "rop på hjälp" på allvar och försöka åtgärda de problem som uppstår. Det kan t.ex. gälla problem inom arbetsgruppen, med någon familj eller med utmanande barn.

Fortbildning och kurser kring hur man bemöter och stöder barn med specialbehov och utmanande barn behövs ständigt. Det är också viktigt att regelbundet gå igenom verksamhetens målsättningar

och värdegrunder. Många av de utbildningar som idag ger behörighet att jobba som eftisledare ger inte alltid tillräckligt mycket redskap för t.ex. pedagogik, didaktik och grupphantering. Det behövs också regelbunden fortbildning kring mobbningsförebyggande verksamhet. På eftis jobbar man speciellt mycket med barnens sociala färdigheter och hur man betar sig i grupp och kan på just med mobbningsförebyggande arbete många sätt stöda skolan.

SAMARBETET MELLAN EFTIS OCH SKOLA

Tre av fyra eftisar finns i skolans utrymmen. Det finns stora skillnader mellan de olika skolorna. På en del skolor löper samarbetet väldigt smidigt medan det på andra skolor knappt alls finns något samarbete. Rektor är en nyckelperson i samarbetet, men också eftisets, och speciellt den ansvariga eftisledarens aktivitet har en stor inverkan på hur samarbetet fungerar. Det krävs en positiv attityd för att skapa och utveckla samarbetet. Samverkan med skolan har ofta fungerat bättre i de fall där någon eftisledare också har jobbat som assistent och kopplingen till skolan blir naturligare.

UTVECKLING OCH FRAMTIDENS MORGON- OCH EFTERMIDDAGSVERKSAMHET

Interaktionen med skolan behöver utvecklas. Klara riktlinjer behövs t.ex. gällande tystnadsplikten, men också gällande helt praktiska vardagliga saker som t.ex. förvaring av eftisets material. BF har idag ingen strategi för samarbetet mellan eftis och hemmet. Men det är också ett område som behöver utvecklas. Här kan man ta modell från BF:s barnomsorg som har utvecklat ett välfungerade system.

Noora Lohi hoppas att alla barn, åtminstone ettorna och tvåorna, får gå i eftis i också framtiden och att verksamheten inte skärs ner eller dras bort. Skolan utvecklas ständigt, speciellt nu i samband med den nya läroplanen och det är viktigt att eftis är delaktig i utvecklingen. Kanske kommer eftisverksamheten att vara en del av skolans verksamhet, så att skoldagen består av både tydliga undervisningstider och tider där verksamheten är friare. Det är dock knappast troligt eftersom det skulle öka kostnaderna. Inlärningsmiljön är väldigt viktig för lärandet. Det gäller både den sociala och den fysiska miljön.

4.2.1. ÅBO STAD

Intervjuad: Liliane Kjellman, direktör för svenskspråkig fostran och undervisning, bildningssektorn, Åbo stad.

Tilläggsuppgifter: Birgitta Sainio, kanslist, bildningssektorn och de enskilda eftisarna

ÅBO I SIFFROR

Befolkning totalt 31.12.2015	182 072
Svenskspråkig befolkning 31.12.2013	9 783 (5,4%)
Antal svenskspråkiga skolor med elever i åk 1-2	3
Antal enheter / eftisar	5
Antal serviceproducenter	3

ANTAL SVENSKSPRÅKIGA BARN I MORGON- OCH EFTERMIDDAGSVERKSAMHETEN Åbo 2014-2015

SAMMANLAGT	ÅK 1	ÅK 2	ÅK 3-9 (BARN MED SÄRSKILT STÖD)
191	101 (90%*)	89 (79%*)	1

* av hela årskursen

STRUKTUR OCH ADMINISTRATION

Åbo stads morgon- och eftermiddagsverksamhet har fram till årsskiftet 2014-2015 sorterat under fritidssektorn. Från den 1.1.2015 finns verksamheten under bildningssektorn. Nämnden för fostran och undervisning ansvarar för bildningssektorn och nämnden har dessutom tre sektioner vilka är: Sektionen för gymnasie- och yrkesutbildning, Sektionen för småbarnsfostran och grundläggande utbildning och Sektionen för svenskspråkig fostran och undervisning. Tidigare var det ungdomsnämnden som svarade för eftisärenden. Bildningssektorn leds av direktören för bildningssektorn och under bildningssektorn finns flera serviceområden av vilken en är svenskspråkig fostran och undervisning. All morgon- och eftermiddagsverksamhet i kommunen, också den svenska administreras dock av serviceområdet för småbarnsfostran och privata tjänster.

I Åbo stad finns tre svenskspråkiga skolor med undervisning i åk 1-6 av vilken en är specialskola (åk 1-9). Eftisverksamheten för de svenskspråkiga eleverna i Åbo är i huvudsak understödd verksamhet. Det finns sammanlagt fem eftisar vilka

upprätthålls av två privata producenter samt av staden. Specialskolan Sirkkalabacken skola har ett eftis och Sirkkala skola och Cygnaeus skola har vardera två eftisar. Folkhälsan är den största aktören med ca 76% av alla eftisbarn med ett eftis i alla tre skolor. Åbo och St Karins kyrkliga samfällighet och Åbo stads ungdomscentral har vardera ca 12% av de svenskspråkiga eftisbarnen. I Cygnaeus skola ordnar dessutom föräldraföreningen en morgonklubb för elever i åk 1-4 och en eftermiddagsklubb för elever i åk 3-4 alla skoldagar. Föräldraföreningens verksamhet hör dock inte till den statsandelsberättigade verksamheten. Samtliga som ansökt om plats ryms in.

Direktören för svenskspråkig fostran och undervisning, Liliane Kjellman, uppskattar att endast en bråkdel av hennes arbetstid består av frågor som rör morgon- och eftermiddagsverksamheten. Detta beror bl.a. på att verksamhetens alla ärenden vid intervjutillfället sköttes centralt från fritidssektorn, för båda språkgrupperna. Idag finns det en sektion inom bildningssektorn som sköter administrationen av båda språkgruppernas morgon- och eftermiddagsverksamhet.

Utvärdering av verksamheten sker genom de nationella uppföljningar som gjorts av Utbildningsstyrelsen. Åbo gör dessutom egna utvärderingar regelbundet. De enskilda producenterna gör också egna utvärderingar som kommunen tar del av och diskuterar med producenterna.

EKONOMI OCH AVTAL MED SERVICEPRODUCENTERNA

Åbo stads understöd till serviceproducenterna beräknas per barn och är 80 €/barn/månad. Understödet tillsammans med kundavgifterna ska täcka personalkostnader, mellanmålet, administrativa kostnader samt material. Verksamheten ordnas för det mesta i skolornas utrymmen och då betalar producenten ingen hyra. Om eftiset verkar i egna lokaler utanför skolan ersätter staden inte utrymmeskostnaderna.

Avtal med producenterna görs tillsvidare men avtalet diskuteras årligen för eventuella uppdateringar och ändringar. Uppsägningstiden är tre månader för vardera parten. De svenskspråkiga producenterna har en lång tradition och erfarenhet av att bedriva verksamhet och förtroendet från staden är stort.

DELTAGARAVGIFTER SAMT PRAXIS KRING AVGIFTERNA

Eftis kl 11.00-15.00	80 €/månad
Eftis kl 11.00-17.00	95 €/månad

Avgiften betalas för alla verksamhetsmånader, också augusti och december. Om ett barn är frånvarande p.g.a. sjukdom en hel kalendermånad tas ingen avgift ut för den tiden. För detta behövs läkarintyg. Om ett barn inte annars deltar i verksamheten under en hel månad, uppbärs en halv månadsavgift. Befrielse från avgiften kan beviljas om familjen får stadens utkomststöd. Eventuella beslut om utkomststöd skickas till serviceproducenterna varje månad och staden ersätter inkomstbortfallet till producenten. En familj har en månads uppsägningstid för en eftisplats. Eftisplatserna utnyttjas till mycket stor grad i Åbo och det är få som slutar under pågående läsår.

Åbo har en rekommendation för en gruppstorlek på 12-15 barn per ledare, men här är man ganska flexibel och gruppstorleken varierar. Situationen bedöms utgående från bl.a. utrymmen och hur många barn med specialbehov det finns i gruppen. I Åbo är eftisarna ganska stora eftersom skolorna är få och har många elever.

PERSONALSITUATION, REKRYTERING OCH ARBETSFÖRHÅLLANDEN

Antal ledare: 18
Andel behöriga: 78%

Folkhälsan är den största producenten med 14 anställda, församlingen och Ungdomscentralen har vardera två anställda. Producenterna sköter rekrytering och anställning av ledare. Omsättningen av personalen har stabiliserats under de senaste åren. Folkhälsan skriver i regel fortlöpande arbetsavtal med behöriga ledare. De som inte är behöriga har arbetsavtal för tio månader åt gången (augusti-maj). Några av ledarna har möjlighet att jobba även under en del av sommaren på läger och i äventyrsparken. De enhetsansvariga arbetar 71% medan de flesta övriga ledarna arbetar 55-60%.

Fyra av Folkhälsans ledare arbetar både på morris och eftis och har därmed ett heltidsarbete. Ungdomscentralens båda anställda är behöriga och har arbetsavtal för tio månader åt gången. Under läsåret jobbar de 7 h/dag och har också tid att förbereda och planera verksamheten men är arbetslösa under sommaren om de inte hittar sommarjobb. Församlingens eftis har två heltidsanställda ledare som båda är behöriga. De jobbar också med familjecafé samt dagklubb ett par dagar i veckan.

FORTBILDNING OCH HANDLEDNING AV LEDARNA

Staden ordnar en del kurser och fortbildning för alla eftisledare i staden men dessa ordnas på finska. Producenterna ordnar också egna interna möten och utbildningsdagar och de har också möjlighet att delta i kurser som ordnas av andra aktörer, t.ex. Sydkustens landskapsförbunds eftiskurser. På Folkhälsan följs den fortbildningsplan som görs upp centralt och individuellt och det ordnas t.ex. startdagar där alla deltar i augusti innan skolstarten samt under höstlovet. (se s. 18)

SAMARBETET MELLAN EFTIS OCH SKOLA

Samarbetet fungerar relativt bra mellan eftis och skola. Många av ledarna har en lång arbetserfarenhet och eftisarna har funnits länge eftersom alla producenter har en lång tradition i skolorna.

Goodwill och en positiv attityd finns från båda hållen och det är viktigt för att kunna bygga på och utveckla det som finns redan idag. Mycket av det som eftiset gör kan direkt stöda läroplanen och lärarnas arbete i undervisningen. Det finns dock barriärer som borde övervinnas och en sådan är t.ex. tystnadsplikten där man är osäker kring vad man kan diskutera och inte diskutera. Detta gäller främst barn med särskilda behov men också i andra situationer. Åbo stad har jobbat mycket med t.ex. modeller för informationsöverföring mellan dagvård, förskola och skola men eftisverksamheten har ännu inte beaktats i större grad. Detta beror till en del på att dagvård, skola och eftis administrerats vid olika sektorer i staden. Det gäller idag att effektivisera servicen och fundera på hur det görs på bästa sätt, det ska vara både ekonomiskt och ge god service åt kommuninvånarna.

UTVECKLING OCH FRAMTIDENS MORGON- OCH EFTERMIDDAGSVERKSAMHET

Verksamheten har under de senaste tio åren fått mera tyngd och blivit etablerad. Verksamheten har också blivit mera planerad och målmedveten och mycket bättre på många sätt. Samarbetet mellan sektorerna borde utvecklas och ses över för att kartlägga personal- och övriga resurser. Hur kunde t.ex. den kompletterande dagvården och småbarnsfostran, främst förskolan, sammankopplas med eftisverksamheten.

Det som ofta ställer till med problem och både juridiska och praktiska hinder är att verksamheterna har olika lagstiftning. Inom småbarnsfostran är det strikt reglerat hur många barn per vuxen det skall finnas, hur stora utrymmen ska vara, o.s.v. vilket inte finns på samma sätt i eftisverksamheten. Personalen har också olika behörighetskrav. Dessa saker har man i Åbo stött på vid planeringen av den nya Braheskolan där det i samma hus kommer att finnas förskola, dagvård, årskurs ett och två och eftis. Ursprungstanken var att anställa samma personal för både eftis och dagvården/förskolan, men det uppkom vissa juridiska hinder. Så som det ser ut nu kommer Folkhälsan att handha eftisverksamheten och det upplevs också som en mycket bra lösning. Verksamheten i den nya skolan inleds med daghem våren 2015 och från hösten 2015 börjar de första ettorna i skola och eftis. Detta är ett exempel som visar på behovet av smidigare och

flexiblare strukturer och lokala lösningar.

Kjellman upplever ett tryck på att utveckla innehållet i eftermiddagsverksamheten och att man mer och mer går mot heldagsskola-tänket. Å andra sidan råder det resursbrist och det gäller att faktiskt ordna olika verksamheter effektivt, att omfördela och samarbeta sektoröverskridande. På staden är man mycket nöjd med samarbetet med Folkhälsan och övriga serviceproducenter och med den verksamhet de kan erbjuda. Det finns alla möjligheter att utveckla det samarbetet ännu mer och skapa fungerande modeller oberoende vem som är arbetsgivare. Det är samma barn och familjer vi jobbar med.

Läroplansreformen både inom förskolan och skolan arbetar utgående från en viss värdegrund och verksamhetskultur och eftisverksamheten borde utvecklas mot samma värdegrund. Barnens vardag skulle stödjas både i eftis och skolan med de värderingarna som skolan har. Det är också viktigt att satsa på personalen och deras kunskaper och kompetens genom en regelbunden och adekvat fortbildning.

Det gäller för den svenska skolan och dagvården att hålla hög kvalitet i en starkt tvåspråkig stad. Hittills har tillströmningen till den svenska skolan varit god och många tvåspråkiga familjer väljer svensk skola för sina barn. Den svenska bildningssektorn måste ständigt jobba aktivt för att denna trend inte svänger.

4.2.2. RASEBORGS STAD

Intervjuad: Seppo Lintuluoto, koordinator för morgon- och eftermiddagsverksamheten

RASEBORG I SIFFROR

Befolkning 31.12.2013	28 695
Svenskspråkig befolkning 31.12.2013	18 756 (65,4%)
Antal svenskspråkiga skolor med elever i åk 1-2	10
Antal svensk- eller tvåspråkiga eftisar	15
Antal producenter	3 + kommunen

ANTAL SVENSKSPRÅKIGA BARN I MORGON- OCH EFTERMIDDAGSVERKSAMHETEN Raseborg 2014-2015

SAMMANLAGT	ÅK 1	ÅK 2
235	130 (59%*)	105 (58%*)

* av hela årskursen

Barn med beslut om särskilt stöd: 10

STRUKTUR OCH ADMINISTRATION

Morgon- och eftermiddagsverksamheten i Raseborg hör sedan 2014 till bildningssektorn. Tidigare fanns verksamheten under ungdomssektorn och Seppo Lintuluoto var också ungdomssekretärer i kommunen, men arbetar nu heltid som koordinator för morgon- och eftermiddagsverksamheten. Lintuluoto sköter både den svenskspråkiga och den finskspråkiga verksamheten. Koordineringen av klubbverksamheten i alla skolor ingår också i hans arbete och hit hör bl.a. att göra avtal med organisationer som ordnar klubbverksamhet i skolorna och hjälpa till att hitta klubbledare. Eftiskoordinatorn fungerar ibland också som vikarierande eftisledare ifall någon ledare är sjuk och det inte finns andra lösningar. Speciellt i eftisarna med bara en ledare kan det vara svårt att hitta vikarie. Dessutom besöker han eftisarna regelbundet.

Bildningsdirektören leder bildningssektorn i sin helhet och är koordinators förman. Bildningsdirektören, den svenska och den finska utbildningschefen, dagvårdschefen och koordinators för morgon- och eftermiddagsverksamheten arbetar alla på bildningskansliet vilket är en stor fördel

för det dagliga arbetet och samarbetet. Bildningsnämnden har det övergripande ansvaret för bildning, barndagvård samt morgon- och eftermiddagsverksamhet i kommunen. Nämnden har en svenskspråkig och en finskspråkig sektion som ansvarar för respektive språkgrupps förskola, grundläggande utbildning och gymnasieutbildning.

Sammanlagt finns det tio svenskspråkiga skolor i Raseborg för barn i åk 1-6 och 14 eftisar. Nio eftisar upprätthålls av kommunen och fem är privata. De privata producenterna är en församling, en Hem och Skola föreningar och Mikaelsskolan (Steinerskola). Tre av eftisarna är tvåspråkiga med barn från både svenskspråkiga och finskspråkiga skolor. Trenden i kommunen har de senaste åren varit att antalet privata eftisar sjunkit och kommunen har tagit över verksamheten. Då staden Raseborg grundades (2009) fanns det endast ett kommunalt eftis, medan det idag finns tio i hela kommunen. Detta beror på att det finns många små eftisar som bedrivits av lokala föräldraföreningar eller dylika små föreningar. Med i verksamheten finns också några treor som ansökt om plats och rymts med i grupperna. Alla som ansökt om plats i åk 1-2 har fått plats.

Morgonverksamhet finns på fyra eftisar i olika delar av kommunen. Eftersom det inte ordnas på alla områden kan avstånden vara stora och arrangemangen med skolskjutsar kan bli besvärliga att ordna i praktiken och faller i vissa fall på föräldrarna. Det behövs en ganska stor grupp för att morgonverksamhet skall ordnas. Under loven (sportlov, höstlov) ordnar staden inte eftisverksamhet i egen regi. Lovverksamhet har hittills ordnats endast för barn med särskilda behov, men ett av de privata eftisarna ordnar verksamhet också under loven för alla barn som behöver det.

Utvärdering av verksamheten sker genom de nationella uppföljningar som gjorts av Utbildningsstyrelsen. De enskilda producenterna gör också egna utvärderingar som kommunen tar del av och diskuterar med producenterna.

EKONOMI OCH AVTAL MED SERVICEPRODUCENTERNA

Staden betalar ut ett understöd till serviceproducenterna som är 350 €/barn/termin. De producenter som ordnar morgonverksamhet får dessutom ett bidrag på 100 €/barn/termin. Understödet baserar sig på den summa som Karis stad tidigare betalade åt de privata eftisarna i kommunen innan kommunerna slogs ihop 1.1.2009.

Om eftisverksamheten ordnas i skolans utrymmen betalas ingen hyra och staden betalar hyresersättning åt de eftisar som har egna lokaler. Understödet har höjts en gång under fem år och bidraget för morgonverksamheten har kommit till. Avtalen görs tillsvidare och har 6 månader uppsägningstid från båda parter.

DELTAGARAVGIFTER OCH PRAXIS KRING AVGIFTERNA

Max 4 h	60 €/månad
Mer än 4 h	120 €/månad (i praktiken ofta både morgonverksamhet och eftis)

Avgifterna är desamma oberoende av hur många dagar per vecka barnet deltar i eftis. Avgifterna justerades för två år sedan. Tidigare hade Raseborg flera olika avgifter vilket visade sig vara krångligt och krävde mycket administration både av eftisledarna och stadens tjänstemän. Uppsägningstiden av en eftisplats är en månad. Detta har fungerat bra även om en del barn tenderar att sluta

under våren, men det är inte frågan om ett stort antal.

Obetalda avgifter krävs in enligt samma principer som övrig indrivning i staden. Hittills har man bara behövt sända påminnelsefakturor. Det finns möjlighet till befrielse och sänkning av avgift på ekonomiska grunder. Beslut om befrielse görs av bildningsdirektören med utlåtande från socialsektorn.

PERSONALSITUATION, REKRYTERING OCH ARBETSFÖRHÅLLANDEN

Antal ledare: 23 samt några timanställda
Andel behöriga: 70 %

25 % av personalen jobbar också som skolgångsbiträden och har heltidsarbete. På varje eftis finns en person med fortlöpande arbetsavtal. De andra ledarna anställs för ett läsår åt gången (augustimaj) eftersom man aldrig vet i förväg hur många barn eftiset kommer att få. De tidsbundna arbetsplatserna lediganslås efter varje år internt och då måste obehöriga ledare ersättas med behöriga om sådana söker. Många av ledarna har jobbat flera år i verksamheten och trivs med sitt jobb. I praktiken är det för det mesta samma ledare som anställs år efter år. Under sommaren är de lediga utan lön, men det erbjuds möjlighet till jobb inom lovverksamheten eller hemvården. (Lovverksamhet= Raseborg erbjuder barn med särskilda behov verksamhet under skolloven). Många väljer ändå att vara lediga. Stadens policy är att försöka ge heltidsjobb åt skolgångsbiträden då det är möjligt, men det kan ibland vara svårt att få ihop arbets-schemat så att inte bli för långa och tunga dagar för ledarna. För att få lön under skolloven får de som är tillsvidareanställda två timmar mindre lön i veckan än de i praktiken jobbar för. Under sommarlovet är även de dock lediga utan lön.

De ledare som inte är behöriga har 5 % lägre lön än de som är behöriga. Förra året utbildades 2-3 personer i Axxells utbildning i Karis och i år ska åtminstone 2 ledare gå utbildningen. Att utbildningen finns just här i den egna kommunen är behändigt och gör tröskeln lägre att påbörja en utbildning. Rekryteringen av ledare är oftast ganska smidig och det har varit relativt lätt att hitta ny personal om det behövs.

Det finns i kommunen inga fastslagna rekommendationer om gruppstorleken, men man strävar efter att följa en regel om 12-15 barn per ledare.

Det finns fyra eftisar med endast en ledare fastän önskemålet skulle vara att det alltid är minst två anställda på ett eftis, oberoende av barnmängden. Detta har dock inte gått att genomföra p.g.a. ekonomiska orsaker.

FORTBILDNING OCH HANDLEDNING AV LEDARNA

Träffar och evenemang för eftisledare ordnas sporadiskt av staden. De anställda har istället möjlighet att delta i kurser som ordnas av andra (t.ex. Sydkusten, Axxell, MBI). Stadens egna diabetesskötare har kunnat utbilda personalen om det finns diabetesbarn i eftiset. På bildningskansliet är man mycket positivt inställd till fortbildning och kompetenshöjande verksamhet för att personalen skall trivas, må bra, känna sig motiverade och stanna kvar på arbetsplatsen.

Vad gäller behov av fortbildning är hantering av olika situationer som uppkommer i vardagen ett viktigt område. Som exempel kan nämnas mobbningsförebyggande arbete och hur man bemöter krävande barn. Regelbunden och uppdaterad kunskap i första hjälpen är också viktig. Det finns idag barn med t.ex. diabetes och epilepsi som kräver medicinering.

SAMARBETET MELLAN EFTIS OCH SKOLA

Samarbetet mellan eftis och skola har i regel fungerat bra. De flesta eftisar finns i skolhusen och dessutom är personalen, skolgångsbiträden och rektorer, delvis densamma. Det brukar ordnas en träff mellan eftiset, skolgångsbiträdena och rektorerna innan eftis börjar för att diskutera verksamheten och samarbetsformerna. Det kan dock uppstå problem med samarbetet i de fall avståndet mellan eftis och skola är långt.

UTVECKLING OCH FRAMTIDENS MORGON- OCH EFTERMIDDAGSVERKSAMHET

Största delen av eftisarna i Raseborg var privata ännu för några år sedan och de kommunala eftisarna hade rektorerna ansvar för. Koordinatorn har år för år fått mera eftisrelaterade uppgifter och jobbar nu 100% med eftis. Förut fanns koordinators arbetsplats på ungdomsgården, men jobbar nu på bildningsbyrån nära de övriga tjänstemännen som jobbar med dagvård och utbildning. Arbetet kring morgon- och eftermiddagsverksamheten i kommunen har blivit mera strukturerat. Sydkustens landskapsförbund har också en betydande roll i den svenskspråkiga eftisverksamheten och har gjort mycket bra insatser för att utveckla verksamheten, samla aktörer och informera.

En av de viktigaste utvecklingsfrågorna i Raseborg är verksamhetsutrymmena. Det finns idag väldigt stora variationer på hurdana utrymmen eftisarna har och för att bedriva en god verksamhet bör de vara ändamålsenliga. Det är till stor del utrymmet och lokalerna som avgör hurdan verksamhet man kan bedriva. I verksamheten är det viktigt att utgå från barnens ålder och behov för att skapa en meningsfull fritid för dem. Det bör finnas olika former av verksamhet inom samma eftis så att barnen har alternativ till sysselsättning.

Barn med särskilda behov och beteendestörningar har blivit fler och är många gånger en stor utmaning för personalen. Det borde finnas klarare direktiv och strukturer kring samarbete med bl.a. elevvårdspersonalen och sakkunskap för att t.ex. utreda om det behövs anställas mera personal. Bättre direktiv och rekommendationer från statligt håll överlag inom verksamheten är önskvärd i framtiden. Bör familjerna ha subjektiv rätt till både dagvård och morgon- och eftermiddagsverksamhet? Även om eftisverksamheten är lagstadgad så har den inte i alla fall ännu fått den status som dagvården och skolan har.

På långsikt tror Lintuluoto att det blir färre små serviceproducenter och att kommunen sköter mer morgon- och eftermiddagsverksamhet än idag. Det är dock mycket bra att det också finns privata producenter som har kunskap och lång erfarenhet av att sköta verksamheten och dessa behövs också i framtiden.

4.2.3. BORGÅ STAD

Intervjuad: Anne Lindholm, koordinator för eftermiddagsverksamheten

BORGÅ I SIFFROR

Befolkning 31.12.2013	49 426
Svenskspråkig befolkning 31.12.2013	15 006 (30,4%)
Antal svenskspråkiga skolor med elever i åk 1-2	11
Antal svensk- eller tvåspråkiga eftisar	10
Antal producenter	9

ANTAL SVENSKSPRÅKIGA BARN I MORGON- OCH EFTERMIDDAGSVERKSAMHETEN Borgå 2014-2015

SAMMANLAGT	ÅK 1	ÅK 2	ÅK 3-9 (BARN MED SÄRSKILT STÖD)
156	91 (49%*)	61(32%*)	4

* av hela årskursen

STRUKTUR OCH ADMINISTRATION

I Borgå startade eftisverksamheten år 1998. Då sköttes verksamheten med projekt pengar. Borgå stads bildningssektor har koordinerat verksamheten sedan 2002 då en koordinator anställdes för eftermiddagsverksamheten. Koordineringsansvaret ligger hos utbildningstjänsterna i Borgå stad sedan 2008. Koordinator Anne Lindholm sköter både den svenskspråkiga och den finskspråkiga verksamheten. Hennes förman är den finskspråkiga utbildningsdirektören men hon har ett nära samarbete också med den svenskspråkiga utbildningsdirektören. Ärenden som rör morgon- och eftermiddagsverksamheten beslutas av bildningsnämnden. Den finskspråkiga och svenskspråkiga utbildningssektionen informeras regelbundet om verksamheten.

Borgå stad har ingen egen eftisverksamhet utan all eftisverksamhet är understödd verksamhet. Stadens linje är att ordna morgon- och eftermiddagsverksamheten i samarbete med tredje sektorn. De största producenterna är Mannerheims barn-skyddsförbund/Borgå förening och Porvoon liikunnallinen iltapäiväkerho.

Utbildningsdirektörerna fattar beslut om beviljan-

det av eftisplats samt understöd och avtal med serviceproducenterna medan koordinatören bereder dessa ärenden. Koordinatören är också förman för två ambulerande eftisledare som är anställda av staden. Till koordinatörens uppgifter hör förutom morgon- och eftermiddagsverksamheten också skolans klubbverksamhet på båda språken. Ca 70% av arbetstiden berör ärenden inom morgon- och eftermiddagsverksamheten och 30% klubbverksamheten.

Borgå Konstskola har tvåspråkig eftermiddagsverksamhet som inte understöds av staden separat. Barnen som deltar i Konstskolans eftis tar samtidigt del av grundläggande konstundervisning.

Utvärdering av verksamheten sker bl.a. genom de nationella uppföljningar som gjorts av Utbildningsstyrelsen. Borgå utbildningstjänster gör dessutom vart tredje år en förfrågan till vårdnadshavarna om skolan som innehåller frågor om eftisverksamheten. De enskilda producenterna gör också egna utvärderingar som kommunen tar del av och diskuterar med producenterna. Varje år förs utvecklingsdiskussioner om verksamheten med varje enskild producent.

ILTAPÄIVÄ KERHO EFTIS

EKONOMI OCH AVTAL MED SERVICEPRODUCENTEN

Kommunen gör avtal med serviceproducenterna varje år för ett år i gången. Det är i regel samma producenter som fortsätter och förhandlingar förs redan vid årsskiftet för kommande läsår. Många producenter har en lång tradition och erfarenhet av att ordna eftisverksamhet.

Staden betalar löne-, och verksamhetsbidrag till serviceproducenterna två gånger per läsår, i augusti och i januari. Borgå stads mål är att det i varje eftis, oberoende av storlek, skall finnas minst en behörig klubbledare vars arbetstid är 30 h/v. Bidraget är avsett för att understöda de personers lönekostnader som bidraget ansökts för. Som bidrag beviljas 65% av ledarens godkända lönekostnader och social- och pensionsförsäkringsavgifter. Godkänd grund för bruttolönen baserar sig på den fastställda grundlönen för skolgångshandledare i Borgå stad. (Summan är ca 1 240 €/mån.) Producenten kan dessutom få 40 % lönestöd för den andra ledaren med 25 h/v. (summan är ca 635 e/mån.) För obehöriga ledare är understödet lite mindre. Staden har dock inte möjlighet att stöda alla producenters andra ledare.

Verksamhetsbidrag beviljas till morgon- och eftermiddagsverksamhetens verksamhetsutgifter, t.ex. förverkligande av planerad verksamhet, utflykter, evenemang, gästföreläsare och klubbmaterial. Bidragets storlek är 100 euro/ 15 barn/månad och 50 euro/månad för följande 15 barns grupper. Producenterna betalar ingen hyra om eftiset finns i skolans eller stadens utrymmen. Dessutom understöds mellanmålsavgiften till hälften om mellanmålet beställs från affärsverket Borgå lokalservice/kostservice. De flesta eftisar anlitar kostservicen för mellanmålet.

DELTAGARAVGIFTER SAMT PRAXIS KRING AVGIFTERNA

3 h/dag	60 €/månad
4 h/dag	80 €/månad
5 h/dag	100 €/månad

Ansökan till eftermiddagsverksamhet för barn i årskurs 1 och 2 sker elektroniskt via wilma-programmet i januari månad i samband med skolanmälan. Beslut om plats skickas elektroniskt via wilma senast i april månad till alla första- och andraklassisters vårdnadshavare som ansökt om plats i tid. Uppsägningstiden är minst en kalender-

månad innan ändringen träder i kraft. Tiden barnet deltar i eftis kan ändras endast en gång per läsår. Det förekommer att en del tvåor säger upp sin plats på våren, men oftast är det så att man håller sin plats men barnen är lite kortare dagar på eftis.

Producenterna fakturerar själva för deltagaravgifterna och avgiften betalas för varje verksamhetsmånad. Man kan anhålla om nedsatt avgift eller befrielse av avgiften av sociala och ekonomiska skäl hos Borgå stads socialservice.

PERSONALSITUATION, REKRYTERING OCH ARBETSFÖRHÅLLANDEN

Antal ledare: ca 23
Andel behöriga: 65%

De flesta eftisledare jobbar deltid, ca 30 h/veckan men några har heltidsarbete. De som har heltidsarbete sköter t.ex. administrativa eller praktiska uppgifter på eftiset på förmiddagen eller jobbar som skolgångshandledare. Det finns också eftisledare som har arbeten inom en annan bransch eller egna företag som de sköter på förmiddag eller kvällar. Till viss mån har ledarna fortlöpande kontrakt men oftast är de lediga utan lön på sommaren. De flesta ansvarsledare kan ändå räkna med att arbetet fortsätter i augusti. Alla tjänsteproducenter lyckas inte rekrytera behörig personal, men eftersom bidraget från staden är lite högre för behörig personal har det också motiverat många producenter att utbilda sin personal.

I Borgå försöker man följa rekommendationen att en barngrupp består av 13-15 barn/ledare. Situationen och behovet bedöms på basen av helheten, antalet barn med särskilda behov och utrymmet.

Staden stöder också ett par eftisar där det finns många barn med särskilda behov genom extra personalresurser. I praktiken kan det betyda att skolgångshandledaren har heltidsarbete och jobbar både i skolan och på eftis och får sin lön via stadens utbildningstjänst och inte via serviceproducenten. Detta stöder både de enskilda barnen och verksamheten eftersom det är samma person som är med barnen hela dagen. Staden kan också bevilja extra bidrag till en producent för att kunna anställa ett skolgångsbiträde ca 8-10 h/vecka.

Staden har sedan ca sju år tillbaka två heltidsanställda ambulerande eftisledare som kan anlitas som hjälp i eftisarna om det behövs extra perso-

nal av olika orsaker. De är anställda av staden och fungerar samtidigt också som handledare, hjälper till att planera innehåll och stöder personalen i olika pedagogiska frågor. Rekryteringen av ledare sköter producenterna själva och responsen har de senaste åren varit att det är lättare att hitta behörig personal och att intresset för eftisledaryrket varit större.

Omsättningen av personalen har minskat betydligt under de senaste åren. Speciellt de ansvariga ledarna är sådana som jobbat länge och är sina arbetsplatser trogna. Dessutom är det en del som utbildat sig under de senaste åren vilket medför en starkare anknytning till yrket och arbetsplatsen.

FORTBILDNING OCH HANDLEDNING AV LEDARE

Koordinatorn ordnar möten eller fortbildning för alla eftisledare en gång i månaden. Mötena kan handla om både aktuella ärenden som är på gång eller ett område som man jobbar med i eftisarna. Ibland anlitas utomstående personer eller så behandlas något tema som man kan diskutera och planera gemensamt. Som exempel kan nämnas förebyggande av mobbning och barns delaktighet. Det har visat sig att ledarna uppskattar och behöver dessa diskussionstillfällen och de har blivit en viktig del av arbetet. Varje höst inför skolstarten ordnar staden en introduktionsdag för alla ledare. Personalens fortbildning och deltagande i dessa möten är något som finns inskrivet i avtalet med serviceproducenterna. Vid dessa träffar försöker man anlita också stadens egna resurser och sakkunskap från t.ex. Borgå Konstskola, Borgå Naturskola, muséerna, biblioteken, idrottstjänsterna, osv. En speciallärare brukar anlitas regelbundet för att diskutera teman som rör barn med särskilda behov. Ledarna har också möjlighet att delta i kurser/fortbildning som ordnas av andra, t.ex. Sydkustens landskapsförbund.

Vad gäller utveckling av fortbildning för ledare så anser Lindholm att personalen behöver mycket stöd och handledning speciellt för att diskutera och bolla olika pedagogiska frågor i verksamheten. Det behövs också möjlighet att kunna rådgöra och diskutera med någon eftersom många är ganska ensamma i sitt arbete som eftisledare. Innehållet i verksamheten är ett annat viktigt område där det behövs fortbildning för att motivera, inspirera och stärka kompetensen. Hur planerar man innehållet och hur gör man? Vad är viktigt och hur gör man verksamheten mångsidig och målinriktad?

SAMARBETET MELLAN EFTIS OCH SKOLA

Samarbetet mellan eftis och skola fungerar relativt bra men med ganska stora variationer från skola till skola. Det har skett en tydlig positiv utveckling de senaste åren och det går hela tiden mot det bättre. Det gäller för ledarna att vara aktiva och våga ta ställning till olika situationer och frågor. Ledarskapet i skolan spelar en mycket avgörande roll i hur samarbetet fungerar och utvecklas. Enligt stadens verksamhetsplan ska ansvarsledaren eller serviceproducenten diskutera samarbetet med skolan och komma överens om spelregler. I Borgå strävar man efter att den ansvariga eftisle- daren kunde delta i skolans personalmöten ibland. Speciellt höstens första möte är viktigt för att presentera eftis för hela personalen och tvärtom.

UTVECKLING OCH FRAMTIDENS MORGON- OCH EFTERMIDDAGS- VERKSAMHET

Det har hänt mycket under de senaste tio åren. Verksamheten styrs av en lag och av grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamhet inom den grundläggande utbildningen. Där står vilka mål och uppdrag verksamheten har och vad den ska innehålla. Verksamheten är mera strukturerad och följer samma värdegrund som skolan har. Det har skapats förutsättningar för både producenter och personalen att ha en målinriktad och bra verksamhet med ett systematiskt samarbete. Det statliga stödet och lagstiftningen ger en grund som känns trygg och kräver strukturer och riktlinjer i kommunen.

Då verksamheten började underlyda utbildningstjänsterna i Borgå fick verksamheten med tiden också bättre synlighet. Strukturen och förvaltnin-

gen är väldigt viktig för att verksamheten skall kunna utvecklas och planeras på ett ändamålsenligt sätt. Eftersom eftis finns i skolan och är en del av den lagstiftningen är det betydligt naturligare och enklare att behandla både små och stora ärenden idag. Det som också ändrats är att kvaliteten blivit bättre i och med att personalen är mera behörig och stannar längre kvar på arbetsplatserna än tidigare.

I framtiden ser Lindholm en liknande viktig förebyggande verksamhet som idag men med en större samverkan mellan skola och eftis med mångprofessionellt samarbete. Det som varit problematiskt de senaste åren i Borgå är att alla som ansökt om eftisplats har inte rymts med i verksamheten. Detta är något som hon hoppas förbättrats och att alla som behöver eftis och som hör inom ramen för eftermiddagsverksamhet kunde delta i verksamheten. Tillräckliga resurser för att kunna ha motiverad och behörig personal är också en viktig framtidsfråga. Vid bygge av nya skolor är det viktigt att beakta eftis- och fritidsverksamheten så att det finns ändamålsenliga utrymmen och detta beaktas redan i dag på ett annat sätt än tidigare.

En motiverad och behörig personal är A och O för en bra verksamhet. Det skulle vara viktigt att höja stödet till producenterna så att de har möjlighet att anställa tillräckligt med behörig personal. Samarbetet med hemmen är ytterst viktigt. Man hör föräldrar och barn i frågor som gäller eftis. Det som också är viktigt att utveckla är samarbetet mellan förskola, skola och eftis. Det gäller allt från värdegrund, spelregler, planer, utrymmen, överföring av barn från förskola till skolan och överföring av data och information.Handledning, konsultation samt stöd från elevvårdspersonalen är något som bör utvecklas så att eftispersonal kunde ta del av den information som är relevant för att stöda enskilda barn och verksamheten i gruppen.

4.2.4. KYRKSLÄTTS KOMMUN

Intervjuad: Annika Mickos, projektkoordinator för eftis- och klubbverksamheten

KYRKSLÄTT I SIFFROR

Befolkning 31.12.2015	37 899
Svenskspråkig befolkning 31.12.2013	6 661 (17,6%)
Antal svenskspråkiga skolor med elever i åk 1-2	6
Antal svensk- eller tvåspråkiga eftisar	6
Antal serviceproducenter	2 + kommunen

ANTAL SVENSKSPRÅKIGA BARN I MORGON- OCH EFTERMIDDAGSVERKSAMHETEN Kyrkslätt 2014-2015

SAMMANLAGT	ÅK 1	ÅK 2	ÅK 3-9 (BARN MED SÄRSKILT STÖD)
173	97 (81%*)	75 (65%*)	1

* av hela årskursen

Barn med beslut om särskilt stöd i årskurs 1-2: 3

STRUKTUR OCH ADMINISTRATION

Bildningsväsendet handhar dagvården, förskoleundervisningen, grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen samt kultur- och fritidsverksamheten i Kyrkslätt. Skolelevernas morgon- och eftermiddagsverksamhet hör också till bildningstjänsterna. Bildningsnämnden och den svenska förskoleverksamhets- och utbildningsnämnden svarar för ärenden som gäller svenskspråkiga bildningsärenden i Kyrkslätt. Projektkoordinator Annika Mickos sköter koordineringen och det praktiska gällande morgon- och eftermiddagsverksamheten. Till hennes andra arbetsuppgifter hör koordineringen av klubbverksamheten i kommunen samt bildkonstskolans administration och vissa andra uppgifter inom bildningsväsendet.

Koordinatorn har 80 % arbetstid och uppskattar att ca 60 % av arbetstiden går till eftis- och klubbverksamhet, ca 30-40 % till frågor som berör enbart eftisverksamheten. Chefen för svensk dagvård och utbildning är hennes chef och fattar alla beslut. Dagvårdschefen ansvarar för morgon- och eftermiddagsverksamheten och det är hon som underskriver t.ex. beslut om plats. Bered-

ningen för t.ex. bidrag, deltagaravgifter, anskaffningar och dyl. gällande eftisverksamheten sköts av koordinatören medan själva faktureringen sköts via ekonomikansliet. Rektorerna är de kommunalt anställda eftisledarnas förmän men Mickos deltar i t.ex. rekryteringsprocessen och intervjuerna vid anställning av nya eftisledare. Den svenska utbildningsförvaltningen arbetar parallellt med den finska utbildningsförvaltningen och bildningsdirektören leder både den svenska och finska utbildningen och småbarnsfostran i kommunen. Bildningsdirektören sköter bl.a. bidragsavtal också på den svenska sidan. De ärenden som berör den svenskspråkiga verksamheten besluts i svenska förskoleverksamhets- och utbildningsnämnden och de ärenden som gäller både svenska och finska sidan besluts i bildningsnämnden.

Rekommendationen som följs i samtliga eftisar är max 15 barn per ledare. (På finska sidan är rekommendationen 20 barn/ledare). Antalet anmälda barn har stigit något, förra året var det 156 anmälda på hösten och i år 168, dessutom har några barn börjat i eftis senare under terminen. Eftisarna kan ta in även treor ifall det ryms. Kommunen betalar inte understöd för treorna, men serviceproducenten kan ta in deltagaravgifterna.

Utvärdering av verksamheten sker genom de nationella uppföljningar som gjorts av Utbildningsstyrelsen. Kyrkslätt gör dessutom en egen elektronisk utvärdering vartannat år. De enskilda producenterna gör också egna utvärderingar som kommunen tar del av och diskuterar med producenterna.

EKONOMI OCH AVTAL MED SERVICEPRODUCENTERNA

I Kyrkslätt finns lokalt 6 eftisar av vilka 4 är kommunala och 2 privata (Folkhälsan och en föräldraförening). Kommunen gör bidragsavtal med serviceproducenterna för ett år i taget. Bidraget räknas ut utgående från ett beslut från 2005 och är idag 100€/barn per månad oberoende om barnen deltar heltid eller deltid. Bidraget till serviceproducenterna betalas ut månatligen för alla skolmånader (också december och februari) förutom augusti då bara halva bidraget betalas ut. Serviceproducenten fakturerar själva för deltagaravgiften till familjerna.

DELTAGARAVGIFTER SAMT PRAXIS KRING AVGIFTERNA

Deltid:	60 €/månad (3 dagar/vecka)
Heltid:	155 €/månad i kommunens eftisar
Heltid:	140 € /månad i Folkhälsans regi
Heltid:	120 €/månad + avgift för transport, i föräldraföreningens eftis

Kommunen följer ett faktureringsystem som gäller all servicefakturerings. En obetald räkning går till indrivning efter en månad. Producenterna har egna system för fakturerings, påminnelser och indrivning och sköter det på egen hand. Familjerna har möjlighet att få nedsatt avgift enligt samma kriterier som inom dagvården, vilket innebär att de kan få 20 % nedsättning genom en anhållan till dagvårdschefen. I vissa fall kan också socialtjänsterna stå för eftisavgiften.

I Kyrkslätt kan man säga upp en eftisplats med en kalendermånads uppsägningstid samt av vägande skäl. Att barnet vägrar gå till eftis eller att föräldrarna tycker att verksamheten är dålig räknas som godtagbara skäl. Om barnet inte deltar i eftis på hela månaden betalas halva deltagaravgiften. Med läkarintyg får man befrielse från avgiften i sin helhet.

PERSONALSITUATION, REKRYTERING OCH ARBETSFÖRHÅLLANDEN

Antal ledare: 13
Andel behöriga: 80%

Kommunalt anställda ledare är sammanlagt tio och tre är anställda av serviceproducenterna. På det största eftiset jobbar förutom ledarna också tre gruppassistenter samt en personlig assistent, dessa är inte medräknade i antalet ovan. Samtliga eftisledare som är kommunalt anställda jobbar också som skolgångsbiträden i skolan om de har heltidsarbete. De privat anställda med heltidsjobb jobbar också inom dagvården. Sammanlagt 11 av 13 ledare har heltidsarbete. De två som jobbar deltid har själva önskat deltidarbete. Kommunen tog över två eftisar av en förening och av en församling från hösten 2014. I ett eftis finns också mor-
gonverksamhet.

Omkring hälften av eftisledarna har tidsbundna arbetsavtal och är anställda för ett läsår åt gången. Detta beror delvis på att kommunen i år ganska hastigt var tvungen att ta över verksamheten av privata producenter och det fanns inga eftisledarvakanser i budgeten. Eftisledarnas anställning inleds veckan innan skolstarten så att de hinner planera och förbereda arbetet. Arbetet pågår till den sista maj. Bildningstjänsterna i Kyrkslätt har inte ordnat sommarverksamhet eftersom ungdomstjänsterna hittills har ordnat verksamhet för skolelever. Åtminstone en av eftisledarna jobbar också med detta på sommaren.

Omsättningen av personalen är ganska stor och det är svårt att få personal som vill jobba halvdag. Kommunen försöker därför numera erbjuda hel-
dagsarbete åt alla. Kyrkslätt är en geografiskt stor kommun med flera små byskolor och små enheter. I vissa eftisar finns det inte behov av mer än en eftisledare på deltid eftersom det är så få barn som deltar. Ledaren måste dessutom jobba ensam. Mickos önskar att det skulle bli möjligt att anställa hela personalen med tjänsteförhållanden istället för visstidskontrakt. Detta skulle medföra en bättre kontinuitet och kvalitet i verksamheten.

FORTBILDNING OCH HANDLEDNING AV LEDARE

I Kyrkslätt försöker man satsa på att hålla kvar ledarna genom att ge möjlighet till fortbildning, stöd och handledning samt hjälpa till med att strukturera och planera veckoprogrammet. Speciellt i de eftisar som har bara en ledare är detta stöd viktigt. Konkreta besök till de enskilda eftisarna görs därför också regelbundet av koordinatören, undervisningschefen och dagvårdschefen. Gemensamma fortbildningsdagar för eftisledarna ordnas ca en till två gånger per år. En sådan ordnas oftast i början av läsåret och handlar om idrott och lekar för att ge inspiration och fräscha upp minnet och en annan fortbildningsdag ordnas på vårterminen. Kommunens egna specialidrottsinstruktörer brukar leda fortbildningen. För våren planeras en fortbildningsdag om barn med särskilda behov och föreläsare för detta tema finns också inom kommunen. Serviceproducenterna förbinder sig i sina bidragsavtal att delta åtminstone i en utbildningsdag som kommunen anordnar. Dessutom kan ledarna i mån av möjlighet och intresse också delta i övriga kurser och fortbildningar som andra ordnar, främst i Sydkustens kurser.

Ledarna har idag mycket bättre kunskaper än tidigare om barn med särskilda behov men fortbildning och handledning i det behövs också mer och mer. Barn med särskilda behov ökar och det ställs högre krav också på eftispersonalen i dessa frågor. Också Inspirationsdagar med idéer till innehåll i verksamheten behövs. Man kör lätt fast i sina gamla vanor och det är bra med nytt program för att öka trivseln både bland barnen och bland personalen. Det som också är viktigt att betona i verksamheten är motoriska färdigheter och motion och rörelse. Många barn får idag inte i tillräckligt hög grad träna sina motoriska färdigheter och röra på sig, vilket man i eftisverksamheten lätt kan erbjuda och satsa på.

SAMARBETET MELLAN EFTIS OCH SKOLA

Mickos upplever att samarbetet mellan skola och eftis fungerar bra då eftis ligger i eller nära skolan och man i skolan vet vad som händer när barnen förflyttas. Ett av eftisarna ligger längre bort från skolan (ca 1 km) och barnen måste åka buss till eftiset. Det finns variationer i hur lärarna och rektorerna uppfattar eftis, om det uppfattas som en del av skolan eller inte. I de eftisar som finns inne i skolans utrymmen har samarbetet i allmänhet fungerat bra. Skolorna och eftisarna i Kyrkslätt gör upp samarbetsavtal om överföring av information vilket har underlättat samarbetet i dessa frågor. En del missförstånd och konflikter uppstår ändå och det är mycket viktigt att ha överenskommelser och skapa spelregler.

När besluten om eftisplatser är klara hålls ett möte med skolpsykologen, specialbarntädgårdslärarna, eftiskoordinatorn och dagvårdschefen. På detta möte kan man gå igenom hur gruppen ser ut, vilka barn som eventuellt behöver personlig assistent eller gruppassistenta. Man kan också förutse andra behov och stödåtgärder som eventuellt behövs och rekrytera personal i enlighet med det som diskuterats på detta möte.

UTVECKLING OCH FRAMTIDENS MORGON- OCH EFTERMIDDAGSVERKSAMHET

Om man får drömma skulle eftisverksamheten om 10 år vara mera lik den svenska modellen, säger Mickos. Det skulle så långt som möjligt vara samma personer som arbetar i skola och på eftis men eftis skulle ha egna ändamålsenliga utrymmen som också kan användas av skolan för t.ex. smågruppsundervisning på dagarna. Mickos hoppas också att planeringen och utvecklingen av utemiljön och skolgårdarna blir bättre i framtiden. Uteleken är mycket viktig både för barnens motorik och för hälsan, för en motvikt till undervisningen inomhus och att barn allt mindre leker utomhus idag. En mera omfattande klubb- och fritidsverksamhet också för äldre barn än åk 1-2 skulle behövas. Det har blivit bättre i.o.m. att det finns finansiering för klubbar i skolan, men ännu mera ledd verksamhet också för barn i åk 3-4 skulle behövas.

Det behövs en profilhöjning av yrket som eftisledare för att både locka fler personer till yrket och för att de som redan jobbar som eftisledare ska trivas bättre och känna yrkesstolthet. Annika Mickos upplever att t.ex. yrket som barntädgårdslärare och att jobba på dagis har haft en profilhöjning under senaste tid, trots att där också krävs mera utvecklingsarbete. Idag kan man ofta höra "Ja, jag jobbar på eftis för att jag inte hittat något annat...", vilket man absolut borde komma ifrån. Mickos efterlyser också mera flexibilitet i verksamheten. Idag finns det inte möjligheter att vid behov, enstaka gånger, t.ex. hålla öppet till kl. 18 ifall någon familj verkligen behöver det.

4.2.5. ESBO STAD

Intervjuad: Anna Krokfors, planerare, svenska bildningstjänster

ESBO I SIFFROR

Befolkning 2013	260 753
Svenskspråkig befolkning 2013	20 275 (7,8 %)
Antal svenskspråkiga skolor med elever i åk 1-2	6
Antal svensk- eller tvåspråkiga eftisar	16
Antal producenter	7 + kommunen

ANTAL SVENSKSPRÅKIGA BARN I MORGON- OCH EFTERMIDDAGSVERKSAMHETEN Esbo 2014-2015

SAMMANLAGT	ÅK 1	ÅK 2	ÅK 3-9 (BARN MED SÄRSKILT STÖD)
586	320 (90%*)	263 (73%*)	3

* av hela årskursen i kommunen

Barn med beslut om särskilt stöd i årskurs 1-2: 6

STRUKTUR OCH ADMINISTRATION

Resultatenheten för svenska bildningstjänster samordnar, utvecklar och utvärderar den svensk-språkiga dagvården, förskoleundervisningen, grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen samt den svenska kultur- och ungdomsverksamheten i Esbo. Dessutom koordinerar resultatenheten de svenskspråkiga skolelevernas morgon- och eftermiddagsverksamhet. Nämnden Svenska rum svarar för ärenden som gäller dagvård, utbildning, arbetarinstitutet, kultur, idrott och ungdom, till den del de gäller att ordna svenska tjänster i Esbo. Den finskspråkiga verksamheten lyder under en annan nämnd, opetus- ja varhaiskasvatustalautakunta, men samma principer ska följas för båda språkgrupperna.

Förvaltningschefen ansvarar för morgon- och eftermiddagsverksamheten. I sista hand är det utbildningsdirektören som är ansvarig. Planerare Anna Krokfors jobbar som koordinator för eftisverksamheten. Till hennes andra uppgifter hör bl.a. anmälan till skolan och förskolan, statistikuppföljningar, samt utvärderingar av skola och dagvård. Frågor och ärenden i ansökan till eftisverksamheten uppskattas ta ca 10-30% av planerarens arbetstid, men detta varierar periodvis. Förvaltningschefen ägnar sig också åt eftisfrågor genom att tillsammans med planeraren

arbeta med utvecklings- och mera principiella frågor (t.ex. att sitta i arbetsgrupper, bereda ärenden om principerna till nämnden). Både förvaltningschefen och planeraren deltar då samarbetet mellan den svenska och den finska sidan diskuteras. Förvaltningschefen fattar alla beslut, och svarare frågor (t.ex. tolkningar av principerna) avgör hon.

Eftisverksamheten i Esbo är i huvudsak understödd verksamhet. Staden har ingen morgon- och eftermiddagsverksamhet i egen regi förutom i Finno skola där man haft ett försök med skolan som arbetsgivare och ansvarig för eftisverksamheten i två år. Tjänsteproducenterna är olika aktörer, störst är Folkhälsan Syd och Esbo svenska församling samt ett par mindre föreningar och firmor. Staden sköter koordineringen av verksamheten, kontakten till producenterna och utbetalning av understöd enligt sina principer.

Utvärdering av verksamheten sker genom de nationella uppföljningar som gjorts av Utbildningsstyrelsen samt genom egna utvärderingar inom staden. De enskilda producenterna gör också egna utvärderingar som kommunen tar del av och diskuterar med producenterna. Senaste år gjorde staden en egen utvärdering av enbart den svenska eftisverksamheten.

EKONOMI OCH AVTAL MED SERVICEPRODUCENTERNA

Bidrag till serviceproducenterna ges per grupp elever och dess storlek är 12 138 €/grupp. En grupp består av 15 barn. Bidraget gavs förr som en fast summa per barn och det nuvarande bidraget är uträknat på basis av det gamla systemet. Understödet tillsammans med kundavgifterna ska täcka personalkostnader, mellanmålet, administrativa kostnader samt material. Eftisverksamheten ordnas för det mesta i skolornas utrymmen och då betalar producenten ingen hyra. Om eftiset verkar i egna lokaler utanför skola så betalas ett bidrag för utrymmet förutsatt att producenten ansöker om det. Hyran ersätts i sin helhet om den enligt stadens principer är skälig. Staden strävar till att eftis ska verka i skolans utrymmen, men det är inte alltid möjligt.

Understödet utlyses och kungörs offentligt i pressen och på stadens hemsida och sedan kan tjänsteproducenterna ansöka om understöd. I regel görs avtal på tre år, men nu har de gjorts för endast ett år eftersom principerna skall ses över under läsåret och Esbo stad inte vill binda producenterna om det görs förändringar till nästa läsår. Treårs avtal är optimalt med tanke på kontinuiteten. Staden har gått in för att understöda verksamheten istället för att köpa tjänsterna eftersom köptjänster medför en mycket mera omfattande process. Bland de svenskspråkiga sökande är det

inte särskilt stor tävlan om understöden, medan det på finska sidan förekommer en ganska tuff konkurrens. Vissa större företag erbjuder eftis och lär gå på vinst medan andra producenter säger att de går på minus, det verkar alltså finnas ganska mycket spelrum, lönerna och kostnaderna kan variera men detta är inte kartlagt.

DELTAGARAVGIFTER SAMT PRAXIS KRING AVGIFTERNA

Eftis till kl 15.00	60 €/månad
Eftis till kl 17.00	120 €/månad

Serviceproducenterna fakturerar själva deltagaravgifterna av familjerna. Staden kan bevilja halvering eller befrielse av avgift på basen av ansökan beroende på familjens inkomst i enlighet med dagvårdsavgifternas betalningslättnader. Förvaltningschefen fattar beslutet. Producenterna ska informera familjerna om möjligheten till detta, speciellt till de familjer som har problem med att betala eller om betalningen kommer sent. 4 % av barnen har halvering eller befrielse och staden ersätter producenterna för inkomstbortfallet. Obetalda avgifter kan sättas till indrivning efter en påminnelse som producenterna organiserar. I de fall där producenterna har problem att få in avgifterna, så ersätter staden dessa.

PERSONALSITUATION, REKRYTERING OCH ARBETSFÖRHÅLLANDEN

Antal ledare: ca 40
Andel behöriga: ca 50%

Ungefär hälften av alla ledare är behöriga. De som saknar behörighet är till stor del unga utan utbildning, sådana som bytt bransch eller studerar samt lite äldre personer som kanske tidigare har arbetat med något annat. Staden ber alltid producenterna om uppgifter på vilka examina deras ledare har. Om de inte har en behörig ledare per grupp (15 barn) så avdras 5 % av gruppbidraget. Alla producenter lyckas inte rekrytera behörig personal, men avdraget fungerar som motivation till att utbilda sig både för producenten och för den enskilde ledaren.

Diskussioner förs inom staden med de finskspråkiga tjänstemännen om vilka examina som ger behörighet, men riktlinjerna kunde vara tydligare. Det kunde på nationell nivå finnas en tydlig lista på vilka examina som ska godkännas. Nu kan det bli ojämnt eftersom kommuner tolkar behörighetsvillkoren olika. I Esbo har man försökt tolka behörighetsvillkoren ganska brett. Det kan ibland vara besvärligt att bedöma vissa utbildningarnas relevans p.g.a. att deras namn har ändrats genom åren och det är t.ex. svårt att veta vad som ingått i utländska examina.

Staden kan bevilja extra personalresurser i form av assistenter efter en bedömning. I regel beviljas assistentresurser för en grupp och inte för en enskild elev, diagnostisering behövs inte nödvändigtvis. Undervisningschefen beslutar om beviljande av assistentresurser och assistentens lön ersätts i sin helhet enligt den lönenivå som staden har för skolgångsbiträden.

De flesta av ledarna arbetar deltid. Huruvida de kombinerar olika deltidsjobb känner staden inte till. Staden har inte heller bett producenterna om information om arbetstagarnas avtal. I Finno skola, där eftisledarna är anställda av staden, jobbar i princip alla som skolgångsbiträden och är i mån av möjlighet och önskemål heltidsanställda. Alla vill dock inte jobba heltid utan väljer ett deltidsarbete av olika orsaker.

Rekryteringen av ledare sköts av serviceproducenterna. Det är ofta utmanande att hitta behörig personal. Församlingen har heltidsanställda, fastanställda barnledare som också jobbar på barnläger och olika barn- och dagklubbar, så deras situation är en annan och de har haft lättare att hitta personal och kontinuitet i anställningsförhållandena.

FORTBILDNING OCH HANDLEDNING AV LEDARE

Alla eftisledare i Esbo stad samlas innan skolstarten för en gemensam utbildningsdag. Det beror på producenten vilka möjligheter ledarna erbjuds att delta i övrig fortbildning och kurser. De mindre föreningarna har ofta svårt att få tiden att räcka till fortbildning och de saknar dessutom ofta de ekonomiska förutsättningarna för det. Inga rekommendationer eller krav finns på hurdan och hur mycket fortbildning eftisledarna ska få ta del av förutom stadens egen utbildningsdag.

Ledarna bör gärna vara väl förberedda på utmanande situationer som kan uppkomma och behöver mera handledning och redskap för detta. Speciellt barn med särskilda behov kräver mycket stöd och individuellt bemötande. Det behövs också vidareutveckling av samarbetet med skolan. Vilka juridiska och administrativa problem och hinder finns det? Hur övervinns murar gällande t.ex. tystnadsplikten? Hur skapas ett välfungerande samarbete mellan eftispersonalen, skolans personal och elevvårdspersonalen?

SAMARBETET MELLAN EFTIS OCH SKOLA

Samarbetet fungerar bättre på en del ställen och sämre på andra. Många olika faktorer spelar in och rektorn har en central roll när samarbetet byggs upp med en utomstående producent. Båda parter kan och måste göra mycket för att skapa ett välfungerande samarbete och en enhetlig dag för barnen. I vissa skolor är det vicerektor eller någon lärare som har ansvar för samarbetet med eftis. I Finno skola där rektorn är förman också för eftisledarna och eftisledarna också jobbar som skolgångsbiträden, fungerar samarbetet mellan skola och eftis bra.

I Esbo förutsätts att skolan och eftis gör ett avtal sinsemellan om hur man använder skolans utrymme och vad de har för praxis för bl.a. informationsgången. Minimum är alltså att de träffas och diskuterar och skriver ett samarbetsavtal, men hur väl det sedan löper i praktiken under läsåret varierar och är beroende av båda parterna. Detta är något man skulle kunna utveckla ännu mer och med modell just från de skolor där det fungerar.

UTVECKLING OCH FRAMTIDENS MORGON- OCH EFTERMIDDAGS-VERKSAMHET

Antalet och andelen barn som går på eftis ökar hela tiden. I de svenska skolorna i Esbo deltar läsåret 2014–2015 90 % av ettorna och 73 % av tvåorna. De flesta av barnen deltar dessutom så mycket man kan, dvs. till klockan 17. Eftis verkar alltså bli en allt viktigare del av barnens vardag och en viktigare del också av kommunens verksamhet. Eftisverksamhetens roll har alltså vuxit och därför skulle det vara viktigt att satsa ännu mera på det, men hur realistiskt det är i dessa ekonomiska tider är osäkert.

Försöket i Finno skola med skolan som upprätthållare av eftis har utvärderats och gett mycket positiva resultat. (Läs mer om Finno eftis på sid 46). Det finns planer på att införa samma modell i övriga skolor. Esbo stad betonar dock samarbetet med tredje sektorn, det är någonting som man satsar på och utvecklar. Samtidigt efterlyses en bättre helhet under skoldagen. Försöket i Finno har fungerat bra och modellen har inte blivit dyrare för staden. Det som gör det extra flexibelt (gällande arbetstider för skola/eftis) i Finno är att där redan finns fler skolgångsbiträden än i en skola i allmänhet. Skolan har förutom vanlig undervisning också smågruppsundervisning som betjänar de svenskpråkiga eleverna i Esbo som är i behov av extra stöd.

Många av de hinder som finns idag för en enhetlig skoldag med t.ex. en naturlig och integrerad eftis- och klubbverksamhet är administrativa och strukturella. Det finns byråkratiska hinder och väggar bl.a. p.g.a. finansiering och styrning kommer från olika håll. Varje finansiering, bidrag och statsunderstöd kräver idag separat redovisning. Verksamheten kunde vara mera enhetligt och någon skulle ha det övergripande ansvaret, t.ex. skolans rektor eller någon annan utsedd person.

Det som präglar den här verksamheten ur förvaltningens synvinkel är att den är ganska splittrad och inte så styrd som t.ex. skola och dagvård som är väldigt styrda av lagar och styrdokument. Eftisverksamheten kan anordnas ganska fritt i kommunerna, på gott och ont. Även om eftiverksamheten ordnas i form av understödd verksamhet så kunde man från kommunen också satsa mera på att utveckla verksamheten och kräva mera av tjänsteproducenterna. Idag är det ganska fritt och så kan det också vara tack vare kunniga tjänsteproducenter som man kan lita på.

Förhoppningsvis är framtidens skoldag en bättre helhet i vilken eftis är en naturlig del och eftiset roll i förhållande till skoldagen är klarare. Det finns också efterfrågan och behov av motsvarande verksamhet för treorna och äldre barn. Det är svårt att förutspå utvecklingen, men i och med att föräldrar idag jobbar långa dagar så är nog eftisverksamheten något man vill satsa på både från kommuninvånarnas och politikernas synvinkel. Det finns nog idag en förståelse för eftisverksamheten som en förmånlig förebyggande verksamhet och vilka konsekvenser det skulle få om man slopade den.

4.3.1. CASE FINNO EFTIS, ESBO

Intervjuad: Camilla Herlin, rektor, ansvarig för morgon- och eftermiddagsverksamheten i skolan

ANTAL SVENSKSPRÅKIGA BARN I MORGON- OCH EFTERMIDDAGSVERKSAMHETEN Finno eftis 2014-2015

SAMMANLAGT	ÅK 1	ÅK 2	ÅK 3-9 (BARN MED SÄRSKILT STÖD)
83	48	32	3

STRUKTUR OCH ADMINISTRATION

Finno skola inledde sin verksamhet i januari 2003. Läsåret 2014-2015 har skolan ca 250 elever fördelade på 20 undervisningsgrupper, såväl stora som små i åk 1-9. De små undervisnings-grupperna betjänar de svenskspråkiga eleverna i Esbo som är i behov av extra stöd. I skolans fastighet finns även daghem, förskola och eftermiddagsverksamhet. Sjukhusundervisningen i Esbo är administrerad under Finno skola. I daghemmet och förskolan går ca 100 barn.

Finno skola inledde ett pilotprojekt läsåret 2012-2013 som varade i två år. Projektet gick ut på att eftermiddagsverksamheten upprätthålls och administreras av skolan och rektor är förman för alla anställda i skolan. Pilotprojektet tog slut i maj 2014 men på basen av positiv feedback från personal, föräldrar och kommunen så fortsätter verksamheten nu i egen regi. Tidigare var det Esbo svenska församling och Folkhälsan som upprätthöll eftisverksamheten i skolan. Herlin berömmar sin personal och säger att hon vågade gå in för detta projekt tack vare att personalen var med på det och att hon kunde lita på dem. De flesta har varit anställda i skolan sen den grundades 2003.

I början av projektet gick en stor del av Herlins arbetstid till att få igång och strukturera eftisverksamheten. Det handlade om planeringsmöten, arbetslistor, logistik o.dyl. Efter den första mest hektiska terminen började verksamheten rulla men allt var ändå nytt och det kom ständigt nya frågor att ta ställning till. Idag uppskattas ca 10 % av arbetstiden bestå av eftisärenden, som mest är möten och administration. En ansvarig eftisledare jobbar med att koordinera och leda verksamheten

på eftis, bl.a att göra upp arbetslistor, hålla veckomöten, göra inköp, m.m. Biträdande rektor är närmaste förman för skolans assistenter och leder assistentmötena som hålls var tredje tisdag, men alla underskrifter och beslut görs av rektor. Antingen biträdande rektor eller rektor deltar oftast också i eftismötena som hålls varje tisdag, speciellt om det finns ärenden som gäller personal eller administration. Veckomötena är schema-lagda för alla i personalen med planering på tisdagar kl. 8-9 och skoldagen börjar kl. 9.05 för eleverna. På veckomötena planeras undervisning, verksamheten och praktiska arrangeman för veckan mera i detalj. Det hålls också teammöten där assistenter och lärare i t.ex. åk 3-4 planerar tillsammans. I början av augusti före skolan börjar görs en gemensam grovplanering av året.

Eftisverksamheten har ett eget kontoställe i skolans bokföring. Det ekonomiska har fungerat bra och eftisledarna upplever att de får vad de behöver. Timmarna för de anställda redogörs enligt det antal timmar de arbetar för respektive verksamhet eftersom de jobbar både som assistenter i skolan och som eftisledare.

Eftermiddagsverksamhet sker i "röda huset" som finns på skolgården och är gamla Finno folkskola som restaurerats. Där finns enbart eftisverksamheten samt en smågrupp men vid behov kan där också finnas flera smågrupper som har sin undervisning där. Läseordningen ordnas dock så att undervisningen på eftermiddagen inte sker i det utrymmet utan i t.ex. gymnastik- eller handarbets-salen i skolans byggnad.

Eftiset ordnar i sin verksamhet olika former av klubbar som barnen kan delta i enligt ett rote-

rande system så att alla kan medverka i flera olika verksamhetsformer. De flesta klubbar leds av eftisledarna och de delar in sig i sju till åtta grupper som har färgkoder. Olika färger står för olika aktiviteter. Exempel på aktiviteter är bl.a. parkour, småslöjd, gymnastik, pyssel, m.m.

DELTAGARAVGIFTER OCH PRAXIS KRING AVGIFTER

Eftis till kl 15.00	60 €/månad
Eftis till kl 17.00	120 €/månad

Följer de avgifter som Esbo stad slagit fast. Vid indrivning av obetalda avgifter och uppsägning av plats följer skolan Esbo stads praxis och det är kommunen som sköter faktureringen och det praktiska. (se sid 42, Esbo stad)

PERSONALSITUATION, REKRYTERING OCH ARBETSFÖRHÅLLANDEN

Antal ledare:	8
Andel behöriga:	75%

Finno skolas skolgångsbiträden med heldagstjänst jobbar också på eftis. En av eftisledarna jobbar som skolgångsbiträde i en annan skola i Esbo och kommer till Finno eftis på eftermiddagen eftersom hon inte får ihop tillräckligt med timmar i den andra skolan. En av de 8 anställda jobbar med blandade arbetsuppgifter i skolan och hoppar in på eftis. Tre personer är anställda via Seure (bemanningsbolag ägt av huvudstadsregionens kommuner), alla övriga har ordinarie tjänst i skolan. De är dock lediga utan lön på sommaren och under skollov. Skolan har kunnat erbjuda jobb några lov dagar med att t.ex. ordna material, gå igenom och tvätta leksaker. En eftisledare har också fått mera jobb med att snickra vissa saker som behövs.

Samarbete med skolan fungerar smidigt i och med att de som jobbar som assistenter också jobbar som eftisledare och är i skolan också på förmiddagen. Eftisets arbetslistor finns uppsatta på glasdörren till personalrummet. Två veckors listor görs upp där man ser de exakta arbetsturena för varje person. Assistenterna / eftisledarna deltar också i skolans planerings- och utvärderingsdagar och kan anpassa sin verksamhet efter skolans händelsekalender. Eftis kan använda skolans utrymmen om de är lediga. Skolan har t.ex. en egen

brännugn som också kan användas under eftistid. Många av de klubbar som ordnas under eftistid för eftisbarnen behöver minst två ledare p.g.a. att det kan hända olyckor. T.ex. parkour och aktiviteter i handarbetsalen och slöjdsalen där det finns olika maskiner och verktyg.

FORTBILDNING OCH HANDLEDNING AV LEDARNA

Esbo stad har under flera års tid under höstlovet ordnat en intern fortbildning för skolgångsbiträden och eftisledare som ledarna deltar i. Varje vecka hålls ett möte där praktiska ärenden behandlas men där det också kan diskuteras regelbundet. Inom huset finns väldigt stor expertis tack vare att det finns många specialklasslärare och en psykolog. Skolpsykologen har kunnat delta i möten där man går igenom olika situationer som kan uppkomma eller har uppkommit och hur man löser olika situationer eller bemöter och stöder olika barn. Också talterapeuten har gett handledning i hur man kan stöda barn i vanliga vardagliga situationer som t.ex. när barnet sitter och pusslar eller handarbetar och samtidigt kan träna andra färdigheter utan att det märker det. Ergoterapeuten har gett handledning i vilka rörelser och övningar som kan användas både ute och inne i eftis. Det kan vara övningar där barn tränar olika färdigheter som t.ex. motorik eller balans och övningar som stimulerar olika sinnen. Man kan göra så mycket mer under eftistiden än i en undervisnings- eller skolsituation. Detta kan förverkligas tack vare expertis i huset men också för att personalen är densamma både under skoltid och under eftistid.

UTVECKLING OCH FRAMTIDENS MORGN- OCH EFTERMIDDAGS- VERKSAMHET

Det har skett stora förändringar inom loppet av de år som eftis funnits i skolan. Det beror säkert både på att det tillämpats olika modeller under dessa år och på personalen som jobbat i eftis. En tid ordnade både Folkhälsan och församlingen eftisverksamhet i skolan. Kunskaper om barn med särskilda behov är nog nummer ett för personal i eftis och detta gäller inte bara Finno skola utan dessa barn finns i alla skolor och andelen ökar hela tiden. Det som Herlin ser som en hotbild i framtiden är att kommunerna minskar på antalet skolgångsbiträden och möjligheterna att samma personer då kan jobba på eftis. Det behövs planer och strategier för hur verksamheten kan utvecklas med behörig personal.

Det finns också behov av att utveckla och öka verksamhet under skolloven, speciellt en del av sommarlovet och sport- och höstlov då det för många föräldrar kan vara besvärligt att ta ledigt. Det skall dock poängteras att gemensamma lov och semestrar för familjen är viktiga, men skolans lediga dagar är många och de stämmer inte alltid överens med övriga semesterar. Man kunde t.ex. ordna verksamhet på lov, men inte under tiden från midsommar fram till början av augusti, och från julfesten till början av januari.

Camilla Herlin smider ständigt framtidsplaner och en av planerna är att ordna verksamhet, "heldags-eftis", i juni, kl 9-16 alla vardagar fram till midsommaren. Detta hoppas hon kunna bli verklighet sommaren 2016. Även verksamhet under sportlovet är en framtidsplan. Eftisledarna är villig att arbeta och det skulle skapa arbete för dem året runt. Många ledare har varit anställda länge inom kommunen och har rätt till 30-38 dagars semester. Arbetet skulle kunna börja igen 1.8 eller i början av augusti och ledarna behöver inte vara så mycket lediga utan lön. Verksamheten på sommaren kan finansieras med hjälp av deltagaravgifter och eventuella andra bidrag. Barnen kunde själva t.ex. ta med mellanmål och ibland göra mellanmålet tillsammans i gruppen som en del av verksamheten. Köket här i huset lagar ändå mat åt daghemmet och de gör gärna mat åt lite fler på samma gång. En framtidsplan är också att kunna erbjuda morgonmål i skolan för de som behöver det.

4.3.2. CASE VIKINGA EFTIS, VASA

Intervjuad: Inger Nabb, rektor, ansvarig för morgon- och eftermiddagsverksamheten i skolan

ANTAL SVENSKSPRÅKIGA BARN I EFTERMIDDAGSVERKSAMHETEN Vikinga eftis 2014-2015

SAMMANLAGT	ÅK 1	ÅK 2
43	22 (71%*)	21 (57%*)

* av hela årskursen

Barn med särskilt stöd i årskurs 1-2: 2

STRUKTUR OCH ADMINISTRATION

I Vikinga skola går 228 barn i åk 1-6 och ligger i Vikinga, ett par kilometer utanför Vasa centrum. I samma hus verkar även Vikinga förskola samt morris och eftis. Rektor är förman för eftis, som har en ansvarig ledare. Ansvariga ledaren tilldelas ett visst antal timmar beroende på antalet barn. I regel följs principen 13 barn/ledare. Rektor uppskattar att ca 10-30% av arbetstiden relaterar till morgon- och eftermiddagsverksamheten. I Vasa finns det olika modeller för vem som upprätthåller eftisverksamheten, det finns både privata eftisar som får understöd av staden och eftisar som staden/rektor ansvarar för. I Vasa finns sex svenskspråkiga skolor med grundläggande utbildning 1-6 eller 1-9 och sammanlagt åtta eftisar i dessa skolor.

LEDARNAS ARBETSFÖRHÅLLANDEN SAMT REKRYTERING

Antal ledare:	6
Andel behöriga:	50%

De flesta som jobbar på Vikinga eftis har jobbat här i många år vilket betyder att omsättningen av personalen är liten. Detta ger stabilitet och långsiktighet i verksamheten. Det är också relativt lätt att rekrytera personal i Vasa eftersom det finns gott om eller överutbud av behöriga pedagoger som inte nödvändigtvis får lärar- eller barnträdgårdsläraryrke. Trots det är tre av sex ledare obehöriga för tillfället. Av de sex ledarna har fyra

tillsvidare anställning och två har visstidsanställning. En har årsarbetstid vilket betyder att hon har lön för hela året men månadslönen är lite lägre. De som har visstidsanställning har oavlönad ledighet eller alternativt tar ut sin semester på höstlov, jul, sportlov och sommaren. Alla ledare jobbar ca 34 h/vecka, ansvariga ledaren har 38 h/vecka. Alla jobbar också som skolgångsbiträden i skolan.

FORTBILDNING OCH HANDLEDNING AV LEDARNA

En del av den fortbildning som ordnas för lärarna deltar också eftisledarna i och en del ordnas specifikt för enbart eftisledarna eller lärarna. Eftisledarna deltar aktivt och regelbundet i olika kurser som ordnas av Sydkustens landskapsförbund och andra organisationer. Rektorn försöker ordna det så att eftisledarna kan lösgöra sig och ha möjlighet att delta i fortbildning. Detta läsår ordnades t.ex. en jämställdhetsdag som hela skolans personal deltog i och då var eftiset stängt. Det lyckas om föräldrarna får information i god tid och kan ordna eftermiddagen på något annat sätt den dagen. Ibland kan också t.ex. någon lärare eller rektor själv hoppa in som eftisledare. Något krav eller antal timmar för fortbildning för eftisledare är inte fastslaget varken i skolan eller av staden.

Rektor har månadsmöte med hela eftispersonalen en gång per månad. Personalen planerar verksamheten och går igenom praktiska ärenden varje vecka under ledning av ansvariga ledaren. Det som eftisledarna behöver ständig fortbildning i är hur man bemöter barn med specialbehov.

Det behövs också mera fortbildning i kommunikation och samverkan både inom ett arbetsteam och utåt med skolan och hemmet. Ofta bör eftisledaren vara lyhörd och beakta det som händer i skolan under dagen. Fortbildning kring utveckling av den egna yrkesrollen och innehållet i verksamheten är också viktig.

UTVECKLING OCH FRAMTIDENS MORGON- OCH EFTERMIDDAGS-VERKSAMHET

I Vikinga har utvecklingen gått mot det att rektorn är förman för hela eftisverksamheten. Tidigare ordnades eftis även i Vikinga förskolas regi. Eftisverksamheten har närmast sig skolan i största allmänhet i och med lagstiftning och mera styrd verksamhet. Verksamheten är idag mera strukturerad och genomtänkt. Eftisledarna får också många färdigheter och verktyg med sig från yrkesutbildningen. De kan stöda skolan och hemmet i det fostrande arbetet på ett annat sätt än tidigare. Tyvärr har också sparkrav i staden medfört att verksamhetstiden i Vasa har dragits in från och med läsåret 2014-2015. Eftisarna stänger nu 16.30 istället för 17.00 som tidigare.

Eftis känns och blir mera som en naturlig del av skolan när rektor ansvarar för båda delarna och helheten. Det finns fördelar med bl.a. känndomen om eleverna, de är med i helheten, är med eleverna hela dagen. Trots allt kan det ibland vara

svårt för personalen att förstå att rektorn är förman för två helt olika yrkesgrupper med två olika avtal. Det kan bland annat uppstå missförstånd eller man kan känna avundsjuka och orättvisa mot lärarna som yrkesgrupp i jämförelse med eftisledarna. Inger Nabb upplever att fördelarna nog väger mycket tyngre än nackdelarna.

Det finns många saker som kunde utvecklas i verksamheten och det är viktigt att se på de egna möjligheterna och kompetenserna som finns på det enskilda eftiset. Hur ser utrymmet ut, hurdan grupp har vi, vad har ledarna för egna intressen och kompetenser och hur kan vi göra dagen så bra som möjligt för att alla ska trivas och må bra. Som exempel nämner Nabb att utnyttja t.ex. tider då det finns färre barn på eftis då en del går till en klubb i skolan. Vad kan man göra då gruppen inte är så stor? Motsvarande situationer och verksamheter kunde man utnyttja mera och se på möjligheterna.

Eftisverksamheten kan i framtiden vara en ännu större och viktigare del av skoldagen. Både undervisning i traditionell bemärkelse och friare former av verksamhet behövs och bör utvecklas så att verksamheterna stöder varandra. Nabb tror starkt på att vi är på väg mot en framtid där eftis, klubb och skola har mera samarbete och samverkan. Hon nämner också utvecklingsbehov inom utbildningen. Det är på sätt och vis bra som det är nu, att man kan jobba som eftisledare med många olika examina i grunden, men skulle en grundutbildning för eftisledare ge en starkare yrkesidentitet och yrkesstolthet?

4.3.3. CASE KVARNBACKENS EFTIS, BORGÅ

Intervjuad: Åsa Kuntsi, Ansvarig eftisledare

ANTAL SVENSKSPRÅKIGA BARN I EFTERMIDDAGSVERKSAMHETEN Kvarnbackens eftis 2014-2015

SAMMANLAGT	ÅK 1	ÅK 2	ÅK 3 (BARN MED SÄRSKILT STÖD)
23	21 (33% *)	0	2

* av hela årskursen i skolan

STRUKTUR OCH ADMINISTRATION

I Kvarnbackens skola går 372 elever i åk 1-6. Det är den största svenskspråkiga skolan i Borgå. Kvarnbackens eftis upprätthålls av Kvarnbackens Hem och skolaförening. Föreningen har ordnat eftisverksamheten i skolans sedan 2001 då aktiva föräldrar startade eftiset. I Borgå finns enbart privata eftisar som staden understöder (se sid 34). Föreningen har en styrelse som ansvarar för verksamheten men en utomstående utsedd ansvarsperson som sköter koordineringen av verksamheten under många år men har inte längre barn i skolan. Föreningens koordinator sköter t.ex. betalningen av löner, räkningar och andra ekonomiska frågor samt den fortlöpande kontakten mellan styrelsen och eftiset. Ansvariga ledaren sköter faktureringen av deltagaravgifterna till föräldrarna.

Eftisverksamheten sker i ett eget utrymme på ca 60 m² i bottenvåningen i Kvarnbackens skola. Utrymmet består främst av ett stort rum som är ändamålsenligt indelat i olika avdelningar med bl.a. soffgrupp, bord, hyllor och lek- och spelhörnor. Skolgården används vid utevistelsen och mellanmålet äts i skolans matsal.

Verksamheten är strukturerad och utgår långt från barnens egna önskemål. Varje dag hålls en sago-stund efter mellanmålet och efter sagostunder går alla ut. En gång i veckan får de använda skolans gymnastiksal, Månatligen görs bl.a. biblioteksbesök och hålls en leksaks- eller speldag. Ibland får eftis besök av utomstående med t.ex. musik- eller dramainspirerat program.

Utvärderingen av verksamheten sker via den nationella uppföljning som Utbildningsstyrelsen har gjort och som kommunen deltagit i. Den dagliga verksamheten utvärderas ständigt i form av kontakten till föräldrarna och den feedback de ger på verksamheten. Barnens syn på verksamheten fås varje dag i form av samtal och diskussioner i vardagen och deras delaktighet i verksamhetens utformande är viktig.

PERSONALSITUATION, REKRYTERING OCH ARBETSFÖRHÅLLANDEN

Antal ledare:	2
Andel behöriga:	50%

Ansvariga ledare Åsa Kuntsi har jobbat på eftiset i 5 år. Hon har tidigare jobbat som klasslärare och barnträdgårdslärare och är till utbildningen både barnträdgårdslärare och pedagogie magister. På Kvarnbackens eftis jobbar en ledare förutom ansvariga ledaren. Dessutom har ett av barnen med särskilda behov en personlig assistent som också är med barnet på eftis. Ansvariga ledaren jobbar alla dagar kl. 11-17 med en timme per dag för administration och planering. Den andra ledaren jobbar varje dag kl. 12-17 och hon jobbar med ett eget företag på förmiddagar och kvällar. Ansvariga ledaren har en fortlöpande anställning men är arbetslös i juli. Hon erhåller lön för 11 månader i året och har ledigt med lön under höst-, jul- och sportlov. Samma arbetsvillkor gäller för den andra ledaren men hennes kontrakt görs för 11 månader i taget eftersom hon är obehörig.

Barnen kommer lite olika tider och går hem vid olika tider vilket betyder att samtliga inskrivna barn mycket sällan är på plats samtidigt. En gång i månaden planerar ledarna programmet tillsammans för en månad framåt. På basen av planeringen görs ett månadbrev som skickas hem med barnen som ryggsäckspost.

FORTBILDNING OCH HANDLEDNING AV LEDARNA

Kommunens eftiskoordinator ordnar en träff för alla kommunens eftisledare en gång i månaden. Dessa träffar fungerar både som fortbildning och diskussionsmöten och har varje gång olika tema. (se sid 35). Åsa Kuntsi har inte deltagit i lärarfortbildning som skolan ordnat för lärare. Kuntsi upplever att samarbetet med skolan fungerar bra och att rektorn stöder verksamheten och ledarna. Samarbetet med ettans lärare fungerar också bra vilket är mycket viktigt. Eftis får information från skolan främst via det veckobrev som ettans lärare skickar ut åt föräldrarna.

UTVECKLING OCH FRAMTIDENS MORGON- OCH EFTERMIDDAGS- VERKSAMHET

Åsa Kuntsi är nöjd överlag mycket nöjd med hur eftis-verksamheten fungerar idag. Hon ser förändringar i verksamheten främst i hur barnen har förändrats. Det har bl.a. blivit fler barn med särskilda behov och också mera aggressiva och utagerande barn. Annat som ändrat är att det har blivit mycket mera administrativa uppgifter än tidigare i arbete som ansvarig ledare. Man ska delta i många fler möten och fler blanketter ska fyllas i. Det som ännu borde utvecklas är samarbetet kring barn med särskilda behov. T.ex. strukturer för information och delaktighet vid överlåtelsemöten från förskola till skola. Också möjligheterna att som fast anställd eftisledare ha arbete och lön under hela året som borde förbättras.

5.

Sammanfattning av modellerna samt utvecklingsbehov

De modeller som beskrivits i ovanstående kapitel är bara några exempel på hur morgon- och eftermiddagsverksamheten är uppbyggd och administreras i kommunerna och organisationerna idag. Kommunerna ser väldigt olika ut beroende på storlek, geografiskt läge, invånarstruktur, ekonomiska förutsättningar, m.m. Alla dessa modeller är uppbyggda enligt de förutsättningar och behov det finns i just den kommunen. Det går inte att sätta modellerna i någon ordning enligt hur bra de fungerar. För att göra en mera djupgående analys bör också övriga aktörer höras, som t.ex. de enskilda ledarna och producenterna i varje kommun och organisation. I detta kapitel sammanfattas likheter och olikheter bland de medverkande och vilka utvecklingsbehov och eventuella brister som framkommit. Både modellerna som presenterats i kapitel 4 samt svaren från den elektroniska enkäten har tagits i beaktande.

5.1. FÖRVALTNING OCH STRUKTUR

Kommunerna kan själva bestämma under vilken förvaltning morgon- och eftermiddagsverksamheten placeras i enlighet med bestämmelserna i kommunallagen. I samtliga kommuner som deltog i rapporten och svarade på enkäten är verksamheten placerad under bildningssektorn. Det varierad dock till vilket område inom bildningssektorn som verksamheten hör och vilken tjänsteman som ansvarar eller leder eftisverksamheten. I hälften av kommunerna är eftisverksamheten kopplad till barnomsorgen och i den andra hälften är verksamheten kopplad till ärende som rör den grundläggande utbildningen. Endast två av de deltagande kommunerna (Raseborg och Borgå) har en heltidsanställd person för koordinering av morgon- och eftermiddagsverksamheten. I övriga kommuner har den tjänsteman som ansvarar för eftisverksamheten också andra ansvarsområden och uppgifter i kommunen. Dagvårds- eller barnomsorgschefen har ofta denna verksamhet på sitt bord vid sidan av dagvården och förskoleverksamheten i kommunen eller så finns det en koordinator eller planerare som kan ha hand om t.ex. elevärenden, familjedagvården och idrottsärenden. I ett par mindre kommuner är det personer som jobbar som eftisledare och/eller skolgångsbiträde som sköter koordineringen av eftisverksamheten. Det finns stora variationer i detta p.g.a. att kommunerna är så olika till storlek, förvaltning är uppbyggd på olika sätt och för att kommunerna har organiserat morgon- och eftermiddagsverksamheten på varierande sätt.

54% av de som deltog i enkäten uppskattar att ca 10-30% av deras arbetstid består av ärenden som gäller morgon- och eftermiddagsverksamheten, 31% uppskattar att 40-60% av arbetstiden består av eftisverksamhet och 15% anger att 10% eller mindre av deras arbetstid består av eftisfrågor.

I enkäten frågades om det finns behov av en person som jobbar heltid med koordinering och utveckling av morgon- och eftermiddagsverksamheten i kommunen. Ingen svarade ja på denna fråga och i motiveringen till svaret framkom att det räcker med deltid, att det går bra att kombinera med andra uppgifter och att kommunen och andelen barn är så liten så att det inte behövs. Det framkom också att svaret av verksamheten är fördelad på olika sätt i kommunen och att det därför inte behövs. Som exempel kan nämnas att varje skolas rektor har ett visst ansvar, att det finns en ansvarig ledare på varje eftis och att producenterna sköter mycket av verksamhetens utveckling.

Enligt Sydkustens utredning år 2011 var ca 45% av de svenskspråkiga eftisarna kommunala. Utbildningsstyrelsens uppföljning 2014 visade att 69 % av verksamheten i hela landet är ordnad i kommunal regi. Andelen privat ordnad verksamhet har alltid varit högre i Svenskfinland än i hela landet i medeltal. Under de senaste åren har det dock visat sig att speciellt de små föreningarna och mindre församlingar har slutat verksamheten och ofta är det kommunen som har tagit över.

De kommuner som deltog i projektet hade ganska olika struktur och administration för sin eftisverksamhet. Det kan konstateras att kommunerna

ännu har mycket starka gränser mellan de olika förvaltningssektorer och områdena inom kommunen och detta märktes tydligast i Åbo där eftisverksamheten hörde under ungdomssektorn fram till årsskiftet 2014-2015. Det betyder inte att verksamheten är sämre, men förutsättningarna för ett fungerande samarbete mellan eftis och skola blir svårare och mera komplicerad om de styrs från olika sektorer med väldigt liten dialog eller samverkan på förvaltningsnivå.

Undervisnings- och kulturministeriet gjorde år 2012 upp kvalitetskriterier för morgon- och eftermiddagsverksamheten och skolans klubbverksamhet. I dessa kriterier har man ställt upp kriterier och frågor kring kvalitetsutveckling både för kommunen och för skolan. Kriterierna är ett verktyg för kommunen och skolorna att använda för att analysera om verksamheten är strukturerad och organiserad så att de uppfyller kriterierna.

5.2. EKONOMI OCH AVTAL MED KOMMUNERNA

Kommuner som ordnar eller skaffar morgon- och eftermiddagsverksamhet enligt lagen om grundläggande utbildning beviljas statsandel för verksamhetens driftskostnader till 57% av det belopp som fås när antalet timmar som fastställts för kommunen multipliceras med det pris per enhet som bestämts per timme. Undervisningsministeriet fastställer årligen priset per enhet för en handledningstimme inom ramen för statsbudgeten. Enhetspriset har varit 26 € de två senaste åren (2013-2014). Dessutom fastställer undervisningsministeriet årligen det antal handledningstimmar i kommunerna som skall användas som grund för beräkningen av statsandelen för nästa finansår.

Enligt resultaten från enkäten tycker majoriteten (77%) av kommunernas ansvarspersoner att resurserna för att bedriva en kvalitativ eftisverksamhet i kommunen är tillräckliga. Morgon- och eftermiddagsverksamheten i de kommuner som deltog i djupintervjuerna och i enkäten (sammanslagt 18 kommuner) är till största delen ordnad genom understödd verksamhet. En stor del ordnas också av kommunerna själva och oftast har kommunen både understödd verksamhet och egen verksamhet. Av de sammanslagt 18 kommunerna som deltog i detta projekt hade 8 kommuner enbart kommunal verksamhet och 2 kommuner hade enbart understödd verksamhet. 8 kommuner hade verksamhet både i egen regi och understödd verksamhet.

Ingen kommun uppgav att de köper eftistjänsterna. I dessa kommuner upprätthålls sammanlagt 71 eftisar (58%) av kommunerna och 52 (42%) av privata producenter med kommunalt understöd för verksamheten. Detta tyder på helt andra uppgifter än våra tidigare utredningar som visat att det är vanligare med privat producerad verksamhet. Dessa siffror säger dock inte hur många barn som går i dessa eftisar och det resultatet kan visa andra proportioner i fördelningen. Resultatet representerar heller inte hela Svenskfinland eftersom 13 kommuners svar saknas. Det finns inga exakta siffror på hur många eftisar som är kommunala och hur många privata i hela Svenskfinland. Detta är något som kunde kartläggas inom ramen för en annan utredning.

När kommunerna gör upp avtal med serviceproducenterna gör de flesta kommuner bidragsavtal för ett år åt gången. Några kommuner (Åbo, Raseborg, Hangö) gör avtal som är i kraft tillsvidare och har en uppsägningstid på sex månader för vardera parten. Producenterna känner en viss osäkerhet och otrygghet i att avtal görs endast för ett år i gången. T.ex. har man från Helsingfors stad meddelat att alla tvåor antagligen inte kommer att rymmas med i verksamheten nästa läsår och det är därmed svårt för producenterna att planera verksamhetens omfattning och veta hur man kan anställa personal p.g.a. detta.

Esa Iivonen föreslog i Undervisnings- och kulturministeriets utredning 2009 att man bör se till att understödsavtalen om morgon- och eftermiddagsverksamheten möjliggör verksamhet på lång sikt och att bidraget dimensioneras så att verksamheten är kvalitativ och beaktar också nödvändiga administrativa kostnader. I praktiken verkar det finnas ett starkt förtroende mellan producenterna och kommunerna och samma producenter har haft verksamhet många år men ettåriga avtal uppfattas ändå som osäkra av producenterna. Ett fortlöpande avtal med en fastslagen uppsägningstid verkar vara det mest fördelaktiga med tanke på att möjliggöra en målinriktad långsiktig verksamhet.

Storleken och beräkningsgrunderna för understödet till producenterna varierar från kommun till kommun. De producenter som har verksamhet i många kommuner anser att bidragets storlek är relativt lika i slutändan men att det nog finns skillnader. Bidraget räknas ut både på basen av barnantalet och på antalet grupper. Bland de fem kommuner som deltog i djupintervjuerna varierar summan från 80 €/barn/månad till 12 138 €/grupp på 15 barn på ett läsår. 350 €/barn per

läsår var en annan summa. Dessutom kan extra bidrag betalas ut till producenten för morgonverksamhet, mellanmål och eventuella hyreskostnader ifall eftiset inte verkar i skolans eller kommunens utrymmen. Alla kommuner ersätter dock inte hyreskostnaderna.

Eftersom understödet räknas ut på olika sätt och antalet barn i grupperna varierar är det svårt att avgöra och räkna ut en enhetlig summa men vi har gjort ett försök. På basen av de uppgifter kommunerna gett är kommunernas understöd per månad för en exempelgrupp på 15 barn följande:

Kyrkslätt	1 500 €
Borgå	1 240 €
Esbo	1 212 €
Åbo	1 200 €
Raseborg	1 050 €

Det kan konstateras att skillnaderna är stora men i dessa siffror är inte olika tilläggsstöd och andra eventuella beräkningsgrunder som kommunerna tillämpar beaktade. Mycket beror också på hur många barn det finns i grupperna och hur länge barnen är på eftis. Tiden och gruppstorleken under dagen avgör hur stor andel av inkomsterna som är deltagaravgifter och hur många ledare det behövs och för hur lång tid på dagen.

5.3. DELTAGARAVGIFTER OCH PRAXIS KRING AVGIFTERNA

Deltagaravgifterna för morgon- och eftermiddagsverksamheten är fastställd i lagen enligt följande:

”För morgon- och eftermiddagsverksamhet kan bestämmas en månadsavgift. Kommunen beslutar om storleken på månadsavgiften, som för 570 timmar får uppgå till högst 60 euro och för 760 timmar till högst 80 euro. Avgiften kan tas ut för varje sådan månad då barnet deltar i verksamheten. Om verksamheten ordnas högst 10 dagar i månaden, tas endast hälften av avgiften ut. Om barnet på grund av egen sjukdom inte kan delta i verksamheten under en längre tid än 10 dagar under en kalendermånad, tas likaså endast hälften av avgiften ut. Om en frånvaro som beror på egen sjukdom pågår en hel kalendermånad, tas ingen avgift ut. Deltar barnet av någon annan orsak inte i verksamheten under en hel kalendermånad, tas i avgift ut hälften av månadsavgiften. Andra avgifter kan inte tas ut för deltagande i verksamheten”

Verksamheten för i medeltal tre eller för fyra timmar per dag är alltså fastslaget i lag medan kommunen själv kan fastställa avgiften för den tid som går över detta. De flesta eftisar är öppna till kl. 17 vilket betyder en verksamhet på fem timmar

per dag. En del eftisar har också morgonverksamhet och det kan både ingå i avgiften eller tas en extra avgift för det. Kommunernas avgiftsförfarande varierar men enligt lag bör man erbjuda minst en av de lagstadgade avgifterna (60 eller 80 €). Statsandelarna till kommunerna i Finland består idag till 89 % av alternativet för fyra timmar (80 €). Medeltalet för deltagaravgiften i hela Finland är 77,70 € och i Svenskfinland 86,70 €. 82 % av vårdnadshavarna anser att den deltagaravgift de betalar är skälig (Källa: Utbildningsstyrelsens nationella uppföljning 2013).

Vid jämförelse av deltagaravgifterna i de fem medverkande kommunerna kan konstateras att avgifterna varierar mellan 60 och 80 € för en deltidsp plats (för 3-4 h/dag) och mellan 95 och 155 € för en eftisplats till kl 17 (5-6 h/dag). Åbo har den lägsta månadsavgiften (95 €) för verksamhet till kl. 17 och Kyrkslätt har den högsta (155 €). Detta är relativt stora skillnader och man kan fråga sig hur jämlik verksamheten är ur vårdnadshavarnas synvinkel.

Alla kommuner förutom Kyrkslätt följer principen att all morgon- och eftermiddagsverksamhet i kommunen tillämpar samma avgift oberoende av vem som ordnar verksamheten. Kommunerna har gått in för att ha endast två eller tre alternativ för avgifterna och eftistiden vilken också Utbildningsstyrelsen rekommenderat. Tidigare kunde det i en del kommuner finnas många fler alternativ att välja mellan vilket skapade svårigheter för både eftisledarna och föräldrarna att ha koll på vilken tid och vilka dagar ett barn är på plats och det krävde mera byråkrati och arbete på alla nivåer. I alla kommuner är det också den som producerar tjänsterna som sköter om faktureringen och erhåller avgifterna av vårdnadshavarna.

Det att avgifterna är fastslagna i lag har också diskuterats och kritiserats. Många anser att de lagstadgade avgifterna borde justeras eftersom de har varit samma i tio år fastän levnadskostnaderna har blivit mycket högre. Det är bara den sista timmen mellan kl. 16 och kl. 17 som kommunen kan prissätta fritt.

5.4. REKOMMENDATIONER GÄLLANDE GRUPPSTORLEK

Enligt lagen om grundläggande utbildning (§48d) skall det med beaktande av hur verksamheten är ordnad finnas ett tillräckligt antal yrkeskunniga ledare. Det finns alltså inga fastslagna gränser och "tillräckligt" kan tolkas på varierande sätt. I grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamheten finns heller inga exakta regler eller föreskrifter om antalet ledare per barn eller gruppstorlek. I grunderna nämns dock att kommunerna i sin egen verksamhetsplan för morgon- och eftermiddagsverksamhet ska nämna också personalresurser och -struktur samt gruppstorlek. Detta har diskuterats mycket och framkom också i intervjuerna som en fråga som man gärna skulle få klarare rekommendationer och reglering kring. Många kommuner och producenter har slagit fast egna rekommendationer gällande hur många barn per ledare ett eftis bör ha och hur man definierar en grupp.

Som det framgår ur modellerna har alla medverkande kommuner och serviceproducenter slagit fast egna rekommendationer som de strävar efter att följa. I svaren från de övriga kommunerna framkom att 11 av 13 kommuner har rekommendationer för hur många barn per ledare det bör finnas i en grupp. Rekommendationerna varierar mellan 10 och 15 barn per ledare. 12 eller 13 barn/ledare är det vanligaste alternativet men också 15 barn förekommer i många kommuner och har blivit allt vanligare. Resultatet av tidigare utredningar har visat att rekommendationerna varit 10-12 barn per ledare men detta verkar delvis ha luckrats upp de senaste åren och gruppstorleken har vuxit. Orsaken är både att antalet barn i verksamheten har ökat och att resurserna för verksamheten inte ökat i samma takt. De flesta som intervjuades anser att en grupp på 12-13 barn är lämpligt men att 15 redan börjar vara väldigt mycket för att kunna ha en trygg och kvalitativ verksamhet. På små orter eller i små skolor upplevs det ibland problematiskt med eftisar där det finns endast en ledare. Både för barnens trygghet och ledarens trivsel skulle det behövas två vuxna i varje grupp. Enligt Sydkustens utredning från år 2011 fanns det i de svenskspråkiga eftisarna i Finland i snitt 9 barn per ledare och hela 29% av eftisarna hade endast en ledare.

5.5. PERSONALSITUATION, REKRYTERING OCH BEHÖRIGHET

De flesta eftisledararna i de medverkande kommunerna jobbar deltid. 87% av ledarna i de kommuner som svarade på enkäten jobbar deltid och 13% heltid. Utgående från intervjuerna är det i snitt en högre andel som arbetar heltid. Även enligt Sydkustens kartläggning 2011 jobbade 33% av ledarna heltid. Av andra arbetsuppgifter som kombineras med eftisledarjobbet är det vanligast att arbeta som skolgångsbiträde i skolan eller som vårdare inom barnomsorgen eller äldreomsorgen. De som har heltidsjobb kan vara sysselsatta både inom eftiset med planerings- och administrativa uppgifter, städning och morgonverksamhet men också vara assistent i skolan eller jobba inom andra områden i kommunen eller organisationen såsom inom åldringsvården och dagvården. Ytterligare arbetsuppgifter som eftisledare jobbar med är familjecaféledare och dagklubsledare. Bland de medverkande var det vanligare bland serviceproducenterna att personer har heltidsjobb.

Eftisledarnas arbetsförhållanden är i de flesta fall rätt så osäkra och arbetet innebär ofta ledigheter utan lön i samband med skolans lov både under läsåret och på sommaren. I den kartläggning Sydkusten gjorde år 2011 hade ca 60% av personalen fortlöpande anställning och 40% hade en tidsbunden anställning. Det görs ofta fortlöpande avtal med behöriga ledare men i avtalet ingår ändå ledigheter utan lön. Detta ger dock ett tryggare arbetsförhållande och också möjlighet att göra annat arbete under sommaren. En del av eftispersonalen har möjlighet att arbeta under sommarläger och annan verksamhet under sommaren men detta gäller bara en bråkdel av personalen. Det som också framkom ur intervjuerna var att många som jobbar som eftisledare har valt yrket p.g.a. att man önskar arbeta deltid. 56% av eftisledarna som jobbade deltid och deltog i kartläggningen 2011 var nöjda med deltidsarbete, men önskemål om heltidsarbete är ändå stort.

De medverkande kommunerna samt de kommuner som svarat på enkäten har i medeltal 71% behöriga ledare. Detta visar på en ökad behörighet bland eftisledarna i Svenskfinland i jämförelse med tidigare undersökningar. I Sydkustens utredning 2011 hade 67 % av ledarna en examen som ger behörighet. Bristen på behöriga ledare är dock på sina håll påfallande och det är ett årligt problem vid skolstarten när också omsättningen av personalen är relativt stor. Speciellt i huvudstadsregionen är detta ett faktum. Yrkesutbildning erbjuds dock relativt bra i proportion till

efterfrågan och de utbildningar som ordnas fylls, men ett bättre samarbete mellan yrkesutbildningen och utbildningsanordnare kunde finnas i alla regioner.

ANDELEN BEHÖRIGA LEDARE I EFTISVERKSAMHETEN 2014 PER KOMMUN

(De kommuner som deltog i denna rapport)

Borgå	65 %
Esbo	50 %
Hangö	100 %
Ingå	100 %
Karleby	85 %
Kimitoön	100 %
Korsholm	68 %
Kyrkslätt	77 %
Larsmo	93 %
Malax	75 %
Nykarleby	67 %
Närpes	100 %
Pedersöre	100 %
Raseborg	70 %
Sibbo	50 %
Sjundeå	75 %
Åbo	78 %
Medeltal	71 %

Rekrytering av personal upplevs olika av de medverkande kommunerna och producenterna. I huvudstadsregionen, där också de flesta arbetsplatserna finns, upplevs det svårt att rekrytera ny personal medan kommunerna utanför huvudstadsregionen anser det vara ganska lätt att hitta ny personal om det behövs. Enligt alla medverkande har det dock blivit lättare att rekrytera personal än tidigare. Det är också en relativt stor omsättning bland personalen främst i huvudstadsregionen men en klar förbättring har märkts. Detta beror på olika faktorer, som att yrket är idag mera känt, att verksamheten blivit etablerad och är mera planerad samt att många hittat sitt yrke som de trivs med.

I undersökningen har det framförts förslag på arbetsuppgifter som eftisledarjobbet kan kombineras med är att delta i undervisningen i skolan inte bara som skolgångsbiträden utan också som t.ex. lärare eller hjälplärare i praktiska ämnen som gymnastik, handarbete, teknisk slöjd, bildkonst, drama, osv. I dessa ämnen finns det också ett behov av flera vuxna för att både undvika olyckor och för att kunna handleda. Mera samarbete över sektorgränserna också med ungdoms-, idrotts- och kulturförvaltningen i kommunen

kunde medföra ytterligare sysselsättningsmöjligheter. Ungdomsarbetet har förflyttats från ungdomsföreningshusen till skolor och andra platser där barn och unga rör sig.

Andelen manliga eftisledare har ökat ganska markant under de senaste åren. Bl.a. på Folkhälsan Syd har det märkts en tydlig skillnad, speciellt i huvudstadregionen. Trenden är positiv för det behövs mera manliga ledare i både barnomsorgen och skolan.

5.6. SAMARBETET MELLAN EFTIS OCH SKOLA

Samarbetet mellan skola och eftis lyftes ofta fram som ett utvecklingsområde inom eftisverksamheten trots att många anser att samarbetet fungerar relativt bra. De flesta anser att det finns ett klart behov av större samverkan speciellt vad gäller gemensamma riktlinjer, skolans värdegrund, läroplansarbete och barn med särskilda behov. Som exempel kan nämnas att man i skolan satsar väldigt mycket på att alla lärare följer en viss modell eller

ett program för mobbningsförebyggande arbete i skolan (Kiva skola, Stegvis, osv) Eftisledarna har inte varit delaktiga i varken fortbildning eller gemensamma planeringsmöten. På eftis arbetar man speciellt mycket med barnens sociala kompetens, emotionella färdigheter och kamratrelationer och det skulle vara ändamålsenligt att följa samma riktlinjer både i skolan och på eftis. Det behövs tydligare ramar och strukturer för samarbetet på gräsrotsnivå.

Det framkom i modellerna att det förekommer ganska stora variationer från skola till skola hur samarbetet mellan skola och eftis fungerar. Det har dock skett en tydlig positiv utveckling under senaste åren och utvecklingen går hela tiden mot det bättre. Ledarskapet i skolan spelar en avgörande roll i hur samarbetet fungerar och utvecklas men det krävs aktivitet från vardera hållet. Många kommuner har i sin verksamhetsplan skrivit in punkter om samarbetet men dessa kunde göras ännu tydligare med konkreta beskrivningar så att det inte hänger på en enskild rektor, lärare eller eftisledare om och hur samarbetet byggs upp. Bl.a. följande frågor och ärenden bör beaktas vid

utvecklingen av samarbetsformerna mellan eftis och skola:

- Hur kan eftispersonalen delta i skolans personal- och planeringsmöten och elevvårdsarbete?
- Hur sker informationsgången mellan skola, klasslärare och eftis?
- Hur kan eftis delta vid överlåtelsemöten förskola -skola?
- Hur sker samarbetet kring krisplaner, mobbningsplaner, utrymningsplaner, o.dyl.?
- Hur sker användningen av skolans utrymmen, material och redskap på eftermiddagen?
- Vilka fortbildningar och personaldagar skall eftispersonalen delta i?

Samarbetet mellan eftis och skola återkommer på många olika sätt i denna rapport eftersom mycket handlar om hur vuxna med olika roller och kanske arbetsgivare samverkar i skolans utrymmen eller i andra utrymmen samband med barnens skoldag och fritid.

5.7. UTVÄRDERING AV VERKSAMHETEN

Morgon- och eftermiddagsverksamheten skall enligt lagen utvärderas för att säkerställa att målen för verksamheten nås. Det är kommunens uppgift att utvärdera den verksamhet som de ordnar eller skaffar och de skall också delta i extern utvärdering. De viktigaste resultaten av utvärderingarna skall offentliggöras. (§ 48 c, Lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning). Utbildningsstyrelsen har sedan år 2007 årligen utfört nationella uppföljningar av verksamheten. Uppföljningarna har skett via en elektronisk enkät som målgruppen har kunnat besvara på finska eller svenska. Målgruppen har varierat från år till år och de olika målgrupperna har varit vårdnadshavare, ledare och ansvarspersoner och ledande tjänstemän.

Kommunerna fick besvara frågor om utvärdering och det visade sig att alla som deltog i enkäten och intervjuerna utvärderar verksamheten. Två av kommunerna skulle dock detta läsår utvärdera verksamheten för första gången. De flesta kommuner gör både egna utvärderingar regelbundet samt deltar och informerar om den nationella uppföljning som Utbildningsstyrelsen har gjort årligen sedan 2007.

5.8. UTVECKLING OCH FRAMTIDENS MORGON- OCH EFTERMIDDAGSVERKSAMHET

Samtliga medverkande upplevde att morgon- och eftermiddagsverksamheten gjort stora framsteg och etablerats under de senaste tio åren. Det har haft och har stor betydelse att det finns en lagstiftning och grunder för verksamheten. Genom lagstiftningen har verksamheten kunnat utvecklas och stabiliseras på ett sätt som annars inte hade varit möjligt. I intervjuerna och enkäten framgår också att en del är ganska nöjda med hur verksamheten fungerar idag, många nämner att verksamheten har börjat hitta sin form och att den tas på allvar. Det är också lättare att hitta behörig personal som vill stanna i yrket och utveckla sitt arbete. Alla dessa faktorer är positiva och visar att utvecklingen gått framåt.

Verksamheten har förbättrats på många områden. Som exempel kan nämnas personalens utbildning och kompetens, innehållet i verksamheten, samarbetet med skolan samt egna utrymmen. Dessa områden nämns ironiskt nog också på frågan vilka de största utvecklingsbehoven inom verksamheten är. Det visar på att det finns stora variationer och att det ännu finns mycket att göra inom dessa områden.

Det finns en klar efterfrågan på en mera flexibel struktur för skoldagen och önskemål om att skolan, eftis- och klubbverksamheten bättre borde samordnas. Den senaste tiden har det först diskussioner på många nivåer om hur skoldagen bör se ut i framtiden. Det finns även en kraftig strävan eller ambition att göra skoldagen mer flexibel. Undervisnings- och kulturministeriet utsåg i början av år 2015 professor Lea Pulkkinen att utreda hur skoldagen kan bli mer flexibel. Även andra projekt, satsningar och åtgärder med liknande målsättning har gjorts. Vid Utbildningsstyrelsen har ett pilotprojekt Joustava koulupäivä-flexibel skoldag pågått sedan år 2013 och har utökats med fler kommuner år 2014.

Lea Pulkkinen ledde åren 2002-2005 Mukava-projekt som utgick från en flexibel skoldag med olika klubbar och annan verksamhet både före, under och efter skoldagen. Mukava-projektet gav goda resultat i hur barn trivs i skolan och hur trivseln påverkar skolframgången på ett positivt sätt. Enligt Pulkkinen har trycket och behovet att ändra skoldagens struktur sin utgångspunkt i synen på vilken roll skolan skall ha i samhället. Det finns flera orsaker till detta förändringsbehov vilka de viktigaste är:

(1) FN:s konvention om barnets rättigheter som betonar barnets rätt att bli hörd och erbjudandet av lika möjligheter till kultur-, konst-, rekreations- och fritidsaktiviteter,

(2) Europeiska kommissionens rekommendation att investera i barn för att främja deras välbefinnande

(3) utvecklingen som skett i andra europeiska länder,

(4) Finlands regerings mål om att ge elever möjligheter till hobbyer i samband med skoldagen,

(5) de nya grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen,

(6) det engagemang med vilket ökandet av klubbverksamheten och experiment med att ändra skoldagens struktur tagits emot av skolorna och föräldrarna och

(7) samarbetsparternas vilja att delta i ordnandet av klubbverksamhet.

(Pulkkinen. Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2015:6)

Pulkkinen föreslår att skolans strukturer bör ändras bl.a. genom att få in hobbyverksamhet under skoldagen och att morgon- och eftermiddagsverksamheten kopplas till helheten. Pulkkinen framhåller att undersökningsresultat visar att den betydelse som verksamhet som ordnas i skolorna vid sidan om läroämnena har för elevens välbefinnande enbart positiva effekter med tanke på elevernas skolframgång, den personliga utvecklingen och gemenskapen. De finländska eleverna trivs sämre i skolan än elever i många andra länder och skolframgången visar också en sjunkande trend.

Det behövs sporrande och nära människorelationer och mångsidig verksamhet under skoldagen för att stödja elevernas engagemang för lärande och delaktighet. Pulkkinen föreslår bl.a. att en timme valfri och frivillig klubbverksamhet per elev integreras i skoldagen. I anordnandet av verksamheten skulle förutom skolans personal också delta konst- och kulturaktörer, hantverksföreningar, bibliotek, idrotts- och ungdomsorganisationer och övriga samarbetsparter. I utvecklingen av en mångsidig klubbverksamhet skulle både elevernas och föräldrarnas åsikter beaktas. Verksamheten kunde ordnas i form av ledarorienterad hobby-

verksamhet eller elevorienterad workshopverksamhet. I planeringen skulle beaktas elevernas välbefinnande samt att alla har samma möjlighet att delta i klubbverksamheten. Pulkkinen föreslår också att morgon- och eftermiddagsverksamheten förnyas och kopplas till reformen som gäller ordnandet av klubbverksamhet.

Det är viktigt att komma ihåg att alla barn och familjer är olika och har olika behov av verksamhet utanför skoldagen. Någon behöver vuxenledd verksamhet varje dag till kl 17 medan andra kanske bara behöver någon timme i veckan och då kan en hobbyklubb vara ett bra alternativ. Harriet Strandell har forskat i eftisverksamheten i Helsingfors och anser att den idag är alltför vuxenstyrd och att barn inte har så stora möjlighet att lära sig ta ansvar för sig själva.

Det kommer att behövas producenter som i samråd med kommunen sköter en del av den offentliga servicen. Kommunerna kommer förmodligen inte att kunna sköta allt själva utan hjälp av tredje sektorn och andra bolag och organisationer för en del av verksamheten.

Mera motion och idrott under skoldagen är något som också regeringen olika nationella projekt och arbetsgrupper fört fram. (Skolan i rörelse, framtiden skola, mm). En arbetsgrupp vid undervisnings- och kulturministeriet föreslog i mars 2015 att man i nästa regeringsprogram inför idén om en flexibel skoldag och att fysisk aktivitet integreras till en del av skolans vardag och helheten med andra läroämnena. Genom att effektivisera användandet av skolans utrymmen och genom att utnyttja skolans redskap är det möjligt att skapa en jämlik chans för alla att röra på sig. Eftermiddagsverksamheten är delvis outnyttjad i fråga om att få barn att röra på sig. Arbetsgruppen har lyft upp grundskolan som en central möjlighet för att främja en rörligare livsstil och föreslår att skoldagen görs mera flexibel och att fysisk aktivitet integreras så att den blir en del av varje skoldag. (Riktlinjer för idrottspolitikens framtid, OKM/36/040/2014)

6.

Yrkesutbildning och behörighet

Behörig som ledare i morgon- och eftermiddagsverksamheten är den som

1) har avlagt för uppgiften lämplig högskoleexamen, examen på institutnivå, yrkesinriktad grundexamen eller motsvarande tidigare studier, yrkesexamen eller specialyrkesexamen och som har i samband med utbildningen inhämtad eller genom erfarenhet visad förmåga att arbeta som ledare i en barngrupp eller

2) har behörighet att meddela klassundervisning, förskoleundervisning, specialundervisning eller ämnesundervisning eller som elevhandledare.

(Statsrådets förordning om ändring av förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet 115/2004)

Enligt den nationella uppföljningen 2012 har 72% av eftisledarna i landet en examen som ger behörighet. Variationerna i olika delar av landet är dock stora. Enligt den kartläggning som Sydkusten utförde 2011 är 67% av eftisledarna i Svenskfinland behöriga vilket är lite lägre än i hela landet i medeltal. Variationer både vad gäller regioner och upprätthållare samt lokala aspekter är betydande. Mest obehöriga ledare finns i östra Nyland och på språköarna. Västra Nyland och Åboland har den högsta andelen behöriga (75% och 72%). Vad gäller upprätthållare visade det sig att kommunala eftisar har den högsta behörighetsgraden (74%) medan Folkhälsan har den lägsta (55%). Hela 14% av ledarna studerade för en examen som ger behörighet men det fanns också en del behöriga som studerade för att fördjupa sin yrkeskompetens. Eftisledararbetet är också ett yrke som en del unga väljer som tillfälligt arbete vid sidan av sina studier för ett annat yrke eller som mellanår efter studentexamen. Det framkom i intervjuerna med koordinatörerna att många som jobbar som eftisledare har valt yrket för att det är ett deltidsarbete.

De medverkande kommunerna samt de kommuner som svarat på enkäten har i medeltal 71% behöriga ledare. Detta visar på en ökad behörighet bland eftisledarna i Svenskfinland i jämförelse med tidigare undersökningar. Bristen på behöriga ledare är dock på sina håll påfallande och det är ett årligt problem vid skolstarten när också omsättningen av personalen är relativt stor. Yrkesutbildning erbjuds dock också relativt bra i proportion till efterfrågan och de utbildningar som ordnas fylls, men ett bättre samarbete mellan yrkesutbildningen och utbildningsanordnare kunde finnas i alla regioner.

6.1. YRKESUTBILDNING FÖR EFTISLEDARE

Det finns flera olika examina som ger behörighet för att jobba som eftisledare. Det finns idag många vägar att skaffa sig formell behörighet att arbeta som eftisledare. Exempel på grundexamina som ger behörighet är ped mag, ped kand, barnträdgårdslärare, socionom, idrottsinstruktör, barnledare ungdoms- och fritidsinstruktör, samhällspedagog, närvårdare, m.fl. Om man inte har en grundutbildning som ger behörighet eller om

man vill fördjupa sig i området och bygga på en gammal examen, kan man t.ex. avlägga en yrkesexamen för ledare för skolgång och morgon- och eftermiddagsverksamhet.

År 2003 och 2004 togs examensgrunder för skolgångsbiträde och för yrkesexamen för ledare i morgon- och eftermiddagsverksamheten i bruk. År 2010 slogs dessa två yrkesexamina ihop till yrkesexamen för ledare för skolgång och morgon- och eftermiddagsverksamhet. De båda examina liknade varandra både till examengrundernas in-

nehåll och till yrket. Detta var ett led i utvecklingen av två arbeten som har visat sig bli allt vanligare att kombinera och också skapar förutsättningar för heltidsarbete. Sedan 2011 finns det också möjlighet att avlägga en specialyrkesexamen för ledare för skolgång och morgon- och eftermiddagsverksamhet. En första förberedande utbildning för denna examen inleddes i januari 2015 av Axxell i Raseborg med ca 12 deltagare. De som avlägger en specialyrkesexamen kan t.ex. utveckla ditt arbetslag och ledarskap i skolan eller inom morgon- och eftermiddagsverksamheten. Utbildning-*en* förverkligas som projektundervisning med ca fem närstudiedagar per termin och räcker 1,5 år.

Den vuxenutbildning som finns idag har av de medverkande fått både beröm och kritik. Det har visat sig att kvaliteten på den förberedande utbildningen för en yrkesexamen för ledare för skolgång och eftermiddagsverksamhet varierar. Det som kritiserades var bl.a. att utbildningen är för bred och saknar t.ex. fördjupning i pedagogiskt ledarskap, grupphantering och innehållsutveckling. Det upplevs till viss mån också problematiskt att närstudiedagarna sker kvällstid eller veckoslut då de deltagarna som jobbar redan är trötta efter en hel arbetsdag. Detta medför att de studerande inte presterar enligt sin bästa förmåga och både studierna och arbetet kan kännas betungande. Studierna borde medföra ökad motivation, höjd kompetensen och möjligheter och förutsättningar till utveckling.

En del av vuxenutbildningen sker idag i form av läroavtalsutbildning vilket lämpar sig bra för detta yrke. För att göra ett läroavtal måste man dock ha ett arbetsavtal som är i kraft under läroavtalstiden, vilket för många eftisledare är problematiskt eftersom de ofta har arbetsavtal på tio månader. Det betyder att nya läroavtal måste skrivas för varje anställning. Arbetsgivarna är inte heller så villiga att satsa på personal som kanske inte stannar kvar. För att få studier och arbetsliv att gå ihop borde utbildningen och kommunerna/serviceproducenterna närma sig varandra ännu mera och hitta fungerande lösningar till vuxenstudier och också strukturer för mera långvariga arbetsförhållanden.

Det finns också ett stort behov av handledare ute på fältet som kan handleda de studerande inom vuxenutbildningen. Handledarutbildning ordnas sällan och handledarna får oftast ingen ersättning för det extra arbete de gör.

Det framkom också att många är nöjda med utbildningen och att de har positiva erfarenheter av

samarbetet med utbildningsanordnaren. De flesta av ansvarspersonerna i kommunerna hade dock lite erfarenhet och kunskap eftersom det praktiska arbetet och samarbetet sker på själva eftiset eller i skolan.

Eftersom det på många håll är svårt att få behörig och bestående personal har det förekommit tolkningar på behörighetsförordningen enligt vilka det är endast den ledande ledaren i ett eftis som behöver en behörig examen. I förordningen specificeras inte ledande ledare och övriga ledare så därför måste förordningen tolkas så att alla som jobbar på ett eftis bör ha denna behörighet. Olika förfaringsätt finns dock och det är i sista hand kommunen och tjänsteproducenterna som avgör vilka behörighetskrav som ställs på ledarna. Det som framkom ur intervjuerna med flera av koordinatörerna var att behörighetskraven uppfattas som otydliga och ger rum för en bred tolkning. Det kan t.ex. ibland vara besvärligt att bedöma vissa utbildningarnas relevans p.g.a. att deras namn har ändrats genom åren och det är t.ex. svårt att veta vad som ingått i utländska examina. Det kunde på nationell nivå finnas en tydlig lista på vilka examina som ska godkännas. Nu kan det bli ojämnt eftersom kommuner och serviceproducenter tolkar behörighetsvillkoren olika. Inom församlingarna krävs dessutom en utbildning som innehåller kristen fostran för att vara behörig att jobba i deras eftisverksamhet.

Esa Iivonen föreslog i sin utredning 2009 att en ny yrkesbenämning skulle skapas, "kouluohjaaja", på svenska kan det översättas med skolhandledare eller kanske fritidsledare. I Sverige kallas deras motsvarighet till eftisledare för fritidspedagoger och de får samma grundutbildning som lärare men väljer inriktning mot fritidspedagog. Den utbildningen motsvarar till innehåll och omfattning utbildningen till samhällspedagog på yrkeshögskolenivå i Finland. Iivonen föreslog att det skulle skapas såväl en yrkesinriktad grundexamen som en yrkeshögskoleexamen för arbetet som skol- och fritidsledare. Detta skulle också ge mera bredd i yrket och arbetet. En utbildning på yrkeshögskolenivå skulle ge behörighet och kompetens för ledande uppgifter inom eftisverksamheten, koordinering och också ledning av t.ex. eftis- och klubbverksamheten och fritids- och ungdomsverksamheten i en eller flera skolor. En utbildning på andra stadiet skulle ge behörighet att arbeta som eftisledare, skolgångsbiträde och fritidsledare för barn och unga.

För yrkets status och utveckling skulle det ha en positiv inverkan om det fanns en grundutbild-

ning där man direkt kan utbilda sig till eftisledare. Det finns kanske skäl att se över de utbildningar och examina som existerar idag eller att utveckla någon av de befintliga examina med en starkare inriktning på eftisledaryrket. Eftisledaryrket är idag mera känt som yrke än tidigare och fler unga kan ha det som ett alternativ i sitt val av yrke om också utbildningsalternativen är tydligare.

Utbildningsstyrelsen var huvudman för VOSE-projektet år 2009-2012 (ESF-finansierat projekt) som utvecklade en nationell modell för framtida kompetensbehov. Inom ramen för projektet testade en svenskspråkig pilotgrupp inom dagvård och annan barn- och familjearbete modellen. I rapporten "Barnen är framtiden - Framtidsscenarioer och kompetensbehov inom dagvård och annan barn- och familjeverksamhet" listades olika framtida kompetensbehov. När pilotgruppen pejlade de framtida kompetensbehoven mot nuvarande läroplaner och utbildningsprogram lyftes särskilt betydelsen av en större satsning på följande kompetenser och tyngdpunktsområden upp enligt yrkesgruppen ledare för skolgång och morgon- och eftermiddagsverksamhet:

- Kunskaper i informations- och kommunikationsteknologi, mediekunskap och mediepedagogik
- Förmåga att marknadsföra yrket
- Ledarskapskompetens
- Företagskunskap
- Kunnande inom kompletterande pedagogiska kompetensområden
- Teknologiskt kunnande
- Förmåga till mångprofessionellt samarbete

Dessa kompetensbehov är sådana som antingen saknas i den nuvarande utbildningen eller som bör förstärkas. Det kommer i framtiden säkert att behövas en bredare kompetens och en förmåga till mångprofessionellt samarbete för alla som arbetar i skolan för att kunna samarbeta på bästa sätt med olika roller i barnens vardag.

Det behövs ännu mer flexibla studiemöjligheter som gör det möjligt att delvis arbeta vid sidan av eller inom ramen för studierna eller att som anställd smidigt ska kunna utbilda sig eller fortbilda sig vid sidan av arbetet. Det betyder att man ytterligare behöver utveckla olika former av flerformsstudier, studier på nätet, studier som sker på arbetsplatsen (t.ex. praktik, auskultering, inläring i arbete, läroavtalsstudier).

Ett samarbetsnätverk mellan olika utbildnings- och fortbildningsarrangörer borde skapas. Nätverket kan bestå av representanter både för de olika utbildningsarrangörerna men också representanter för kommunerna och serviceproducenterna för att utbud och efterfrågan skall mötas. Nätverket kan tillsammans dra upp riktlinjer för fortbildning på basen av de behov och önskemål som finns på fältet.

6.2. FORTBILDNING AV EFTISLEDARE

Fortbildningen av eftisledare på svenska är i dagens läge mycket diffus och det finns ingen som formellt har ett helhetsansvar för fortbildningen varken nationellt eller på regional och lokal nivå. Sydkustens landskapsförbund har delvis fungerat och fått rollen som både en koordinerare och fortbildningsarrangör. Uppgiften har utvecklats tack vare det utvecklings- och koordineringsansvar som Sydkusten har i det nationella utvecklingsnätverket och det långsiktiga arbete som förbundet gjort för verksamheten ända sedan år 2000. Utbildningsstyrelsen finansierar, följer upp och utvecklar fortbildning riktad till undervisningsväsendets personal där också eftisledare ingår. De har genom detta ansvar en överblick av fortbildning som ordnas av de fortbildningsarrangörer som är berättigade till statunderstöd. Under de senaste åren har man också på högskolornas fortbildningscentraler ordnat fortbildning inriktad på eftisverksamheten och också öppnat övriga kurser för denna målgrupp.

Ett mera mångprofessionellt samarbete mellan olika utbildningar som berör barnfostran behövs också med syfte att de studerande redan under studierna vänjer sig att jobba och tänka mångprofessionellt. Eftisverksamheten kan i bästa fall vara ett komplement och stöd till barn och familjer med särskilda behov och förebygga utslagning i riskgrupper. Här behövs dock ett fungerande nätverk mellan dagvård, förskola, skola, elevvård, barnskydd och social- och hälsovården. I grunderna för morgon- och eftermiddagsverksamheten står det "Då arrangemangen i verksamheten planeras spelar samarbetet mellan vårdnadshavare, skolan och morgon- och eftermiddagsverksamheten en viktig roll. Man kommer överens med vårdnadshavaren, och eventuellt med personalen i skolan, om hur målen för växande och utveckling hos en elev som får intensifierat eller särskilt stöd ska beaktas i morgon- och eftermiddagsverksamheten. Yrkesövergripande samarbete ökar förutsättningarna för att eleven får tillräckligt stöd"

I Sydkustens utredning från 2011 tyckte 60 % av eftisledarna att det ordnas tillräckligt med kurser och träffar för eftisledare, men 40 % är inte nöjda med utbudet. På basen av intervjuerna ordnas det idag både systematisk och regelbunden fortbildning i en del av kommunerna och producenterna. Som exempel kan lyftas fram Borgå stad som inte ordnar egen eftisverksamhet men genom sitt koordineringsansvar ordnar träffar

och fortbildning för alla ledare varje månad samt har två kommunalt anställda ambulerande eftisledare som fungerar som handledare och stöd för ledarna. Också Folkhälsan gör upp fortbildningsplaner och ordnar årligt återkommande dagar för sin personal. De har också personal som kan stöda i både praktiska och pedagogiska frågor. Det som de större producenterna utnyttjar till sin fördel är att det finns sakkunskap inom huset och att man ser organisationen som helhet genom att arbeta enligt samma vision och riktlinjer. I kommunerna utnyttjas också sakkunskap till viss mån, speciellt i Kyrkslätt och Borgå, men här finns stora utvecklingsmöjligheter. I flera kommuner finns det dock ingen fastslagen kvot eller rekommendation på fortbildning för eftisledare eller så ordnas det en fortbildningsdag per år. För att eftisledarna ska få bättre förutsättningar och möjlighet till fortbildning kunde det i kommunens verksamhetsplan för morgon- och eftermiddagsverksamheten tydligare skrivas in omfattningen på fortbildning. Det kunde också i avtalen med producenterna framkomma vad som krävs eller förväntas.

Förutom fortbildning är också handledningen av ledarna mycket viktig och det uppstår ofta situationer i vardagen som ledarna behöver stöd och handledning i. I de modeller och case som lyfts fram i denna rapport fungerar detta i vissa fall via rektor eller utsedda personer i kommunen eller organisationen. Borgå stad har t.ex. ambulerande eftisledare, Folkhälsan har en pedagogisk utvecklare och i både Vikinga och Finno eftis finns rektor och/eller biträdande rektor som stöd i vardagen. Detta är dock inte verkligheten i majoriteten av eftisarna och lokala lösningsmodeller för detta är viktigt att utveckla i kommunerna.

Det som framkom ur alla intervjuer var att Sydkustens möten, kurser, seminarier och träffar för både ledare och kommunens ansvarspersoner har haft stor betydelse för utvecklingen av morgon- och eftermiddagsverksamheten. Här kan man också konstatera att Utbildningsstyrelsens nationella utvecklingsnätverk för morgon- och eftermiddagsverksamhet och klubbverksamhet har haft en avgörande roll i detta arbete och gett mandat att arbeta i hela Svenskfinland. Hur detta utvecklingsnätverk fortsätter är idag lite oklart men Sydkusten kommer nog att fortsätta koordinera och samla det svenska nätverk av aktörer inom verksamheten i Svenskfinland.

7.

Sammanfattning

Denna rapport lyfter fram olika modeller på hur verksamheten förvaltas och ordnas av olika kommuner och organisationer i Svenskfinland. Den vill ge en bild av verksamhetens karaktär på en strukturell och administrativ nivå. På basen av den information vi har fått av de aktörer som ordnar verksamheten i kommunen och av personalen på eftisarna, är det svårt att dra slutsatser hur modellerna fungerar i praktiken. För att ta redan på detta behövs en mera djupgående utredning där flera parter intervjuas och tillfrågas.

Det är alltså mycket vanligt att ordna verksamheten enligt olika modeller både inom samma kommun och i Svenskfinland överlag. 44% av de medverkande kommunerna ordnade verksamheten enbart i kommunens egen regi, 11% hade helt och hållet understödd verksamhet av tredje sektorn medan 44% av kommunerna ordnade verksamhet både i egen regi och med hjälp av understöd till tredje sektorn. Svaren visar också att merparten av tjänstemännen överlag är nöjda med det system som finns idag där en mångfald av möjligheter och modeller som kan tillämpas beroende på behovet och förutsättningarna på lokal nivå. Verkligheten i de olika delarna av Svenskfinland är väldigt varierande och det måste finnas olika alternativ. Ibland kan det mest ändamålsenliga vara att eftis finns inom dagvården eller förskolan, där det också annars finns personal på plats och utrymme i gruppen. I något annat fall kan t.ex. en församling eller Folkhälsan ha långa traditioner av att ordna verksamhet och har de kunskaper, erfarenheter, eventuella utrymmen i skolans närhet samt behöriga ledare som behövs.

I alla kommuner i Svenskfinland hör eftisverksamheten under bildningssektorn. I hälften av kommunerna administreras verksamheten i samband barnomsorgen som också lyder under bildningssektorn. Det framkommer tydligt i utredningen att verksamheten bör administreras under bildningssektorn. Kommuner där verksamheten tidigare funnits under en annan sektor har nu omorganiserat verksamheten.

Avtal om understöd mellan kommunerna och producenterna görs i regel för ett år åt gången. Några kommuner gör avtal som är i kraft tillsvidare med en uppsägningstid på tre till sex månader. Kommunerna upplever att producenterna är pålitliga och sakkunniga och de flesta har en mycket lång erfarenhet av att ordna eftisverksamhet. En viss osäkerhet från serviceproducentens sida finns dock för att kunna bedriva en lönsam kvalitativ verksamhet. Understödet storlek och beräkningsgrunder varierar och alla kommuner tillämpar olika modeller för att räkna ut understödet. För producenter som har verksamhet i flera kommuner kan förutsättningarna för att bedriva en jämlik verksamhet bli utmanande.

Överlag upplever majoriteten (77 %) av kommunernas ansvarspersoner att resurserna för att

bedriva en kvalitativ eftisverksamhet är tillräckliga.

Deltaaravgifterna är fastställda i lag för i medeltal 3 eller 4 timmar verksamhet per dag. För verksamhet som överskrider denna tid kan kommunerna själva bestämma avgiften. Skillnaderna bland de medverkande kommunernas deltagaravgifter är stora och varierar mellan 60 € och 80 € för en deltidsp plats och mellan 95 € och 155 € för en heltidsp plats. Ur föräldrarnas synvinkel är detta en viktig jämlikhetsfråga.

De flesta kommuner och producenter har rekommendationer gällande gruppstorleken som de försöker följa vid dimensionering av personalen. Antalet barn per ledare varierar mellan tio och 15 barn. Antalet och andelen barn som deltar i eftisverksamheten har ökat under de senaste åren och detta har också märkts i att gruppstorleken vuxit. Det vanligaste är rekommendationer på 12-13 barn per ledare.

Personalsituationen i eftisarna har överlag blivit bättre med fler behöriga ledare och mera långvariga arbetsförhållanden jämfört med tidigare utredningar. Intervjuerna visade att omsättningen bland personalen inte är lika stor som tidigare

men att det är svårt att hitta behörig och stadigvarande personal till eftisar speciellt i huvudsadsregionen. Sammanlagt 71% av ledarna i de medverkande kommunerna är behöriga, men variationen mellan kommunerna är stor.

De flesta ledare är deltidsanställda. Det är dock vanligt att kombinera eftisledararbetet med att jobba som skolgångsbiträde. Det finns också ledare som jobbar inom barnomsorgen eller åldringsvården och med sommar- och lovverksamhet. Arbetsförhållandena för eftisledare är osäkra och merparten av alla ledare är trots fortlöpande arbetskontrakt lediga utan lön på sommaren och under skolans lov. För att tillgången på kunnig och motiverad arbetskraft ska vara tillräcklig bör arbetsförutsättningarna utvecklas utan att det belastar den redan ansträngda kommunala ekonomin. Kombinationer av uppgifter inom skola, klubbverksamhet, ungdoms- och fritidsverksamhet och barnomsorg samt ett mera utvecklat system för semestervikariat och sommarverksamhet för barn och unga kan ge en tryggare arbetsituation för de anställda samt en mera lönsam och målinriktad verksamhet.

Det finns idag flera vägar att skaffa sig formell behörighet att jobba som eftisledare och många olika examina ger behörighet för yrket. Den utbildning som finns idag får både beröm och kritik. Många anser att det borde finnas en grundutbildning med inriktning på eftermiddagsverksamhet och att samarbetet mellan arbetslivet och utbildningen borde utvecklas. Smidiga och flexibla studiemöjligheter vid sidan av arbetet behöver också utvecklas ännu mer för att locka obehöriga ledare till studier.

Fortbildningen för eftisledare är i dag mycket diffus och det finns ingen som formellt har ansvar för fortbildningen, varken nationellt eller på regional och lokal nivå. Sydkustens landskapsförbund har delvis fungerat och fått rollen som både en koordinator och fortbildningsarrangör. I denna rapport lyfts dock fram flera goda exempel på kommuner och enskilda eftisar som utvecklat fungerande system för fortbildning och handledning av eftisledarna. Det skulle vara viktigt att samordna fortbildning för både lärare och övrig personal i skola och eftis så att de vuxna kan stöda barnens fostran enligt gemensamma värdegrunder.

Denna rapport visar att det finns ett klart behov av att stärka kontakten och samverkan mellan eftis och skola. Det saknas på många håll en klar struktur för hur det praktiska samarbetet mellan

skolan och eftis skall skötas. Samarbetet fungerar på många håll bra. Positiva modeller lyfts t.ex. upp i casen Finno och Vikinga. I dessa fall är ledarna anställda av skolan med rektor som förman, men fungerande samarbeten skall också förveckligas med utomstående producenter som ordnar eftis. Här är både skolornas och eftisarnas ledning och kommunernas ansvarspersoner i en nyckelposition för att utveckla fungerande strukturer på lokal nivå.

Samtidigt som eftisverksamheten har börjat hitta sin form och etablerats i skolvardagen så diskuteras skoldagens struktur för närvarande aktivt på myndighetsnivå. Det pågår projekt i där man provar på nya modeller för skoldagens struktur. Undervisnings- och kulturministeriet beställde en utredning av professor Lea Pulkkinen våren 2015 kring hur skoldagen kan göras mer flexibel. Hon föreslår i utredningen att hela strukturen för skoldagen skall ses över, att det kommer mera klubbverksamhet in i skoldagen och att morgon- och eftermiddagsverksamheten förnyas och kopplas till reformen om ordnandet av klubbverksamhet. Även läroplansreformen har inverkan på hur skoldagen formas. Det finns allt skäl att i samband med den nya läroplansreformen i högre grad beakta morgon- och eftermiddagsverksamheten som en viktig resurs och komplement till skolans och hemmets fostrande arbete. Det beror mycket på vad den kommande regeringen beslutar gällande reformer i vår grundläggande utbildning i vilken riktning eftisverksamheten utvecklas.

Kommunernas och organisationernas webbsidor

Backman, Englund, Nordström. Barnen är framtiden. Framtidsscenarier och kompetensbehov inom dagvården och annan barn- och familjeverksamhet. Resultaten av en pilotgrupp inom VOSE-projektet. Utbildningsstyrelsens rapporter och utredningar 2011:5.

Backman, Heidi och Westerholm, Annika (2009): Yrke 2020 En prognos över behovet av svenskspråkig arbetskraft och yrkes- och högskoleutbildning för svenskspråkiga. Utbildningsstyrelsen 2009.

Iivonen, Esa (2009): Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan lainsäädännön toimivuus, toiminnan laatu ja muutostarpeet. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:8.

Martens-Seppelin, Monica (2011): Morgon- och eftermiddagsverksamheten i Svenskfinland. En kartläggning med fokus på personalens arbetsförhållanden. Sydkustens landskapsförbund

Strandell, Harriet (2012): Lapset iltapäivätoiminnassa: Koululaisten valvottu vapaa-aika. Gaudemus 08/2012.

Utbildningsstyrelsens nationella uppföljningar av morgon- och eftermiddagsverksamheten under åren 2006-2013.

Kvalitetskriterier för den grundläggande utbildningen. Kvalitetskriterier för den grundläggande utbildningen, morgon- och eftermiddagsverksamheten inom den grundläggande utbildningen och för skolans klubbverksamhet. Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2012:30

Riktlinjer för idrottspolitikens framtid, OKM/36/040/2014

Pulkkinen, Lea. Innostava koulupäivä. Ehdotus joustavan koulupäivän rakenteen vakiinnuttamiseksi. En engagerande skoldag – Förslag till etablering av strukturen för en flexibel skoldag. Undervisnings- och kulturministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2015:6

Lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning (1136/2003)

Lag om ändring av 48 b och 48 f § i lagen om grundläggande utbildning (1081/2006)

Lag om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1137/2003)

Lag om ändring av lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn (1138/2003)

Statsrådets förordning om ändring av förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet (0115/2004)

BILAGOR

BILAGA 1

Intervjuer

Helena Pulkkinen,
Enhetsansvarig för morgon- och eftermiddagsverksamheten, Folkhälsan Syd

Noora Lohi, Chef för småbarnsfostran, Barnavårdsföreningen i Finland rf

Liliane Kjellman, direktör för svenskspråkig fostran och undervisning, Åbo stad

Seppo Lintuluoto, koordinator för morgon- och eftermiddagsverksamheten,
Raseborgs stad

Anne Lindholm, koordinator för eftermiddagsverksamheten, Borgå stad

Annika Mickos, projektkoordinator för eftis- och klubbverksamheten,
Kyrksläatts kommun

Anna Krokfors, planerare, svenska bildningstjänster, Esbo stad

Camilla Herlin, rektor, Finno skola, Esbo

Inger Nabb, rektor, Vikinga skola, Esbo

Åsa Kuntsi, ansvarig eftisledare, Kvarnbackens eftis, Borgå

BILAGA 2

Följande 13 kommer besvara den elektroniska enkäten. Enkäten sändes ut till de 26 kommuners tjänstemän som inte deltog i djupintervjuerna.

Hangö

Ingå

Karleby

Kaskö

Kimitoön

Korsholm

Larsmo

Malax

Nykarleby

Närpes

Pedersöre

Sibbo

Sjundeå

BILAGA 3

Den elektroniska enkäten

1. Vilken kommun representerar du?

2. Din titel

3. Hur stor del av din arbetstid består av morgon- och eftermiddagsverksamhet

100%

70-90%

40-60%

10-30%

mindre än 10%

4. Vilka andra uppgifter/områden hör till ditt arbete?

5. Finns det behov av en person som jobbar heltid med koordinering och utveckling av morgon- och eftermiddagsverksamheten i din kommun?

Ja

Nej

Motivera ditt svar

6. Hur många svenskspråkiga barn deltar i eftisverksamheten i din kommun detta läsår?
Siffror per 30.9 kan användas

Totalt (alla nedanstående tillsammans) _____

Åk 1 _____

Åk 2 _____

Barn med särskilda behov _____

7. Hur många svenskspråkiga eftisar finns det totalt i din kommun?

8. Hur många av eftisarna i kommunen drivs

i kommunens egen regi _____

med understöd av kommunen _____

med köpavtal med kommunen _____

av helt privata aktörer _____

9. Om ni köper tjänsterna av /ger bidrag åt andra serviceproducenter, för hur lång tid görs avtal om detta?

1 år

2 år

3 år

Annat

10. Hur många ledare jobbar inom eftisverksamheten i din kommun?

på heltid _____

på halvtid _____

11. Hur många av ledarna är
behöriga _____
obehöriga _____

12. Vilka övriga arbetsuppgifter kombineras med arbetets som eftisledare i din kommun?

Skolgångsbiträde

Dagklubbsledare i församling

Lärare

Arbete inom dagvården/förskola

Annat, vad

13. Vilka andra uppgifter/arbeten tycker du att eftisledarjobbet kunde kombineras med?

Tänk gärna i nya banor, sektoröverskridande, inte nödvändigtvis så som det ser ut just nu.

14. Har ni i er kommun rekommendationer för hur många barn per ledare det skall finnas i en grupp?

Ja

Nej

15. Om du svarade ja på föregående fråga, vilka är rekommendationerna?

16. De ekonomiska resurserna för att bedriva en kvalitativ eftisverksamhet i vår kommun är

tillräckliga

för små

för stora

17. Motivera ditt svar ovan om du vill.

18. Hur upplever du att samarbetet mellan er kommun och yrkesutbildningen fungerar vad gäller ledare inom morgon- och eftermiddagsverksamheten? På vilket sätt har ni samarbete? Finns det önskemål och behov från er sida? Är utbildningen relevant och motsvarar det behovet av kunskaper som krävs i arbetet?

19. Hur upplever du utvecklingen av morgon- och eftermiddagsverksamheten under de senaste 10 åren?

20. Nämn de tre största utvecklingsbehoven/områden inom morgon- och eftermiddagsverksamheten.

21. Hur önskar du att morgon- och eftermiddagsverksamheten är organiserad och ser ut om 10 år?

22. Övriga kommentarer och feedback

BILAGA 4

Frågor som bas för djupintervjuerna (personerna fick frågorna på förhand)

1. Organisationen / Kommunen
Hur är verksamheten uppbyggd, strukturerad. Anställda inom administrationen, osv
2. Din titel/arbetsuppgift
3. Hur stor andel av din arbetstid består av morgon- och eftermiddagsverksamhet
100%
70-90%
40-60%
10-30%
Mindre än 10%

Vilka andra uppgifter ingår i din arbetsbeskrivning?
4. Hur många svenskspråkiga barn deltar i er eftisverksamheten?
Åk 1
Åk 2
Barn med särskilda behov
5. Hur många eftisar upprätthåller ni?
6. I hur många kommuner har ni verksamhet? Eller hur många producenter anlitar ni?
7. Hur gör ni avtal med kommunen/kommunerna/producenterna och för hur många år?
8. Vilken beräkningsgrund används vid fastställandet av bidragets/finansieringens storlek? -är det tex en summa per barn eller en summa per och hur räknas detta ut?
9. Vilken deltagaravgift tillämpas?
10. Hur kan en familj säga upp en plats? Regler för uppsägningstider?
11. Hur gör ni om familjen inte betalar sin deltagaravgift?
12. Hur många ledare jobbar inom eftisverksamheten?
13. Har ni rekommendationer för hur många barn per ledare det skall finnas?
Ja
Nej
Om ja, vilka är rekommendationerna?
14. Hur stor andel av personalen är behörig? Ange andelen i procent.
15. Hur stor andel av personalen i eftis har heltidsarbete? Ange andelen i procent.

16. Inom vilka områden jobbar de som har heltidsarbete?
Eftisverksamheten
Dagvården/barnomsorgen
Skolgångsbiträde
Andra uppgifter i skolan
Övrigt, vad
17. Ordnar ni själva fortbildning eller kursverksamhet för eftisledare?
Ja
Nej
Förklara/kommentera
18. Hur ofta ordnas fortbildning i så fall?
19. Hur upplever du rekryteringen av nya ledare? Hur har det utvecklats från tidigare?
20. Hurudana avtal görs med eftisledarna? (Anställs de med fortlöpande kontrakt, på viss tid, höstlov/sportlov/sommarlov?)
21. Hur gör ni för att hålla kvar era ledare? Är det stor "omsättning" på ledarna?
22. Hur fungerar samarbetet med skolorna? Finns det strukturer och system för det? Spelregler? Mobbningsplaner/krisplaner/barn med särskilda behov, mm
23. Hur har utvecklingen av eftisverksamheten sett ut under de senaste 10 åren?
24. Nämn de tre viktigaste områden där det finns det största behov av fortbildning för eftisledare?
25. Vilka är de tre största utvecklingsbehoven inom verksamheten?
26. Hur önskar du att eftisverksamheten ser ut och är organiserad om 10 år?
27. Övriga kommentarer och feedback

Morgon- och eftermiddagsverksamheten har formats och utvecklats i enlighet lagen och grunderna för verksamheten med de resurser, förutsättningar och behov som varje kommun har. Lagstiftningen och grunderna har gett struktur och ramar för verksamheten men den har utformats på olika sätt i olika kommuner och delar av landet.

EftisKompetens var ett ESF-finansierat projekt som genomfördes 2014-2015 för att visa på hur morgon- och eftermiddagsverksamheten arrangeras i olika kommuner och av olika organisationer. Förhållandena i Svenskfinland varierar eftersom vardagen i våra tvåspråkiga kommuner är väldigt olika. Detta gäller både språkförhållanden, storlek och ekonomiska förutsättningar. Det har framkommit ett behov av att få kännedom om olika modeller på hur verksamheten kan ordnas för att bättre kunna utveckla och organisera den egna verksamheten. Denna rapport tar fram skillnaderna och beskriver olika modeller för att ordna verksamheten, hur den är uppbyggd och hur den fungerar. Projektets EftisKompetens långsiktiga målsättning är att skapa bättre arbetsförhållanden och höja yrkeskompetensen inom morgon- och eftermiddagsverksamheten. Genom projektet och de möten och kurser som ordnats har samarbetet mellan yrkesutbildningen och fortbildningen och fältet stärkts. Projektet och rapporten EftisKompetens bidrar också till att utveckla fungerande samarbetsnätverk mellan skolan och eftermiddagsverksamheten.

SYDKUSTEN

SYDKUSTENS LANDSKAPSFÖRBUND R.F.

EUROPEISKA UNIONEN
Europeiska socialfonden

Hävkraft
frånEU
2007-2013

Närings-, trafik- och
miljöcentralen

SVENSKA KULTUR
FONDEN